HUMANISTEN

HUMANISTERNAS MEDLEMSTIDNING

ÅRGÅNG 22 MARS 2021 NR 1

TEMA-NUMMER: DEMOKRATI

Vanmakten utgår från folket

Vem ansvarar för demokratin i Sverige?

Vill vi leva i en global demokrati?

Sanningen har ingen agenda

HUMANISTEN NR. 1 2021: Tema: Demokrati

Redaktörerna har ordet
Janna Aanstoot & Patrik Lindenfors.....4

Nyheter.....5

Vanmakten utgår från folket
Humanisternas ordförande David Rönnegard har ordet.....6

Tema: Vital demokrati: Vem ansvarar för demokratin i Sverige?
Anders Källström.....8

Tema: Redan de gamla grekerna...
Nationalencyklopedin.....10

Tema: Fornnordiskt folkstyre
Patrik Lindenfors.....12

Tema: Den allmänna rösträtten, när infördes den?
Fia Sundevall.....14

Tema: Humanisterna: en folkrörelse för sekulär demokrati?
Janna Aanstoot.....16

Tema: Vill vi leva i en global demokrati?
Folke Tersman och Torbjörn Tännsjö.....18

Tema: Opinionsbildning är inte antidemokratisk
Olle Nykvist.....20

Tema: En biolog bland statsvetarna
Patrik Lindenfors.....21

Tema: Den tredje vågens autokratisering är här: vilka är dess kännetecken?
Anna Lührmann, Sandra Grahn och Staffan I. Lindberg.....23

Tema: Sanningen har ingen agenda
Åsa Wikforss.....25

Beslut vid Humanisternas kongress 2020
Ulf Gustafsson.....26

Debatt: Replik angående kommunaliserad begravningsverksamhet
Ulf Gustafsson.....27

Debatt: Dagens 16-åringar har vad som krävs för att få rösta
Patrik Lindenfors.....28

Debatt: Skapa ett äkta sekulärt mångkulturellt samhälle
Ingwar Åhman-Eklund.....30

Debatt: Kulturrelativismen hotar demokratin
Lars Torstensson.....31

Debatt: Tillståndet för yttrandefriheten och Big Tech år 2021
Anders Hesselbom.....32

På tvärs: Därför är jag humanist och muslim
Amin Gohari.....34

Kultur: Tro på sanningen
Timothy Snyder.....47

Humanistisk konfirmation – anmäl er nu!
Malin Jiborn.....38

Ny koordinatör för humanistisk konfirmation
Intervju med Malin Jiborn.....39

Humanistisk medmänniska
Sven Olof Andersson.....40

Informationssidorna.....41
Håll dina kontaktuppgifter uppdaterade
Kalendarium

The pen is a dangerous weapon - Humanists as hazards
Gästkrönikör Niri Jahanara.....42

HUMANISTEN
Medlemstidning för Humanisterna.
Utkommer med 4 nummer per år.
ISS 2000-178

Redaktörer
Patrik Lindenfors & Janna Aanstoot
Medarbetare i detta nummer
Janna Aanstoot
Patrik Lindenfors
Anders Källström
Fia Sundevall
Folke Tersman
Torbjörn Tännsjö
Olle Nykvist
Anna Lührmann
Sandra Grahn
Staffan I. Lindberg
Åsa Wikforss
Ulf Gustafsson
Ingwar Åhman-Eklund
Lars Torstensson
Anders Hesselbom
Amin Gohari
Timothy Snyder
Malin Jiborn
Sven Olof Andersson
Niri Jahanara

Grafisk form
Uno von Corswant

Ansvarig utgivare
Patrik Lindenfors
patrik.lindenfors@humanisterna.se

Tryckeri
Ale Tryckteam, Bohus

Skriv i Humanisten
Skicka ditt manus till:
humanisten@humanisterna.se

Vi kan tyvärr inte betala något honorar för publicerade texter och bilder och vi ansvarar inte heller för insänt, ej beställt material. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet.
Insänt material som ej efterfrågats bör inte överstiga 4500 tecken (med blanksteg). Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg.

Manusstopp nr 2, 2021:
2 juni

REDAKTÖRERNA HAR ORDET:

Janna Aanstoot & Patrik Lindenfors

Är demokrati verkligen ett ämne som har med sekulär humanism att göra? frågar sig vän av ordning.
- JA! blir vårt svar.

De flesta frågor som intresserar oss i Humanisterna är förknippade med det demokratiska samhället. För att vi ska kunna ha religionsfrihet krävs att våra demokratiska institutioner i stat och kommun inte har tagit ställning för en specifik religion. Demokrati är själva fundamentet för åsiktsfrihet. I en sann demokrati har alla medborgare samma rättigheter och ska behandlas med samma värdighet. Folk har möjlighet att praktisera sina religioner i det privata, men även att slippa religioner som inte anser alla människor välkomna.

Men ska Humanisterna verkligen syssla med politik? Ja, det ska vi. De flesta av våra humanistiska frågor hanteras politiskt. Politik handlar ju om samhället, hur det är ordnat och de regler och organisationer som bygger upp det. Att vi har en gudstjänst som inledning på vårt parlaments verksamhetsår har vi försökt förändra. Att vi har konfessionella skolor är ett politiskt beslut som bara kan lösas genom nya politiska beslut. Att livsåskådningsförbund endast kan få statligt stöd om de tillber en högre makt och har regelbundna gudstjänster är ett politiskt beslut som gör att Humanisterna inte erhåller statligt föreningsstöd. Att det överhuvudtaget existerar föreningsstöd för religiösa organisationer är produkten av politiska beslut. Att vi som inte tror på någon gud ändå begravs i kyrklig regi och att kyrkan tillåts ta ut sin medlemsavgift via skattsedeln är en rest av kyrklig politik som bara kan ändras genom politiska beslut.

Men Humanisterna ska väl inte vara partipolitiska? Där går väl ändå gränsen?!! Ja det gör den. Det finns inget parti i Sverige idag som helhjärtat stödjer alla våra frågor. Och det tycker vi egentligen är ganska bra. Livssynsfrågor skall inte primärt drivas partipolitiskt. Vi föredrar att våra frågor kring det sekulära samhället har en partiöverskridande bred majoritet bakom sig. Demokrati helt enkelt.

Håller ni inte med oss? Det är okay: diskussion är också en viktig del av det demokratiska samhället.

NYHETER:

Mycket desinformation om vaccin

Vaccineringen mot covid-19 pågår nu. Tyvärr cirkulerar både missuppfattningar, myter och ren desinformation om vaccinering, vilket skapar eller späder på en oro för många. I värsta fall kommer fler människor bli sjuka på grund av misstro mot vetenskap. När ni stöter på personer som saknar kunskap om vaccinering mot covid-19, så finns Läkemedelsverket sida som stöd.
https://www.lakemedelsverket.se/sv/coronavirus/coronavaccin/detta-galler-om-coronavaccin

#FreeMubarak Bala

Den 22 februari var det 300 dagar sedan Mubarak Bala, president för Humanist Association of Nigeria, fängslades på ospecificerade grunder. För att uppmärksamma datumet höll Humanists International 300 tysta sekunder. En domare i regionen Abuja har fastslagit att Bala borde ha släppas omedelbart mot borgen då det bryter mot den nigerianska konstitutionen att fortsätta ha honom arresterad utan formella anklagelser.

Homosexualitet avkriminaliserat i Angola

Den 10 februari 2021 blev homosexualitet avkriminaliserat i Angola. Lagen som gällde innan detta datum härstammade från kolonialtiden och rörde ”brott mot naturen”. Den nya ordningen vann en omröstning i parlamentet redan januari 2019, men ratificerades inte på förrän i november 2020 av landets president. Lagen gör även diskriminering utifrån sexuell läggning olagligt.

Sverige behåller sin extrema position på senaste värderingskartan från World Values Survey

Från WVS:
World Values Survey har under åren kunnat visa att människors värderingar har stor betydelse för ekonomisk utveckling, utvecklandet av demokratiska institutioner, jämställdhet och i vilken utsträckning ett samhälle styrs effektivt. Detta har bland annat visats med hjälp av den så kallade kulturkartan, ett resultat av forskarna Ronald Ingleharts och Christian Welzels arbete. De menar att man kan förklara kulturella skillnader i världen genom att använda sig av två skalor som bygger på ett urval av de frågor som ställs i enkäten.

Den ena skalan (x-axeln i diagrammet) mäter synen på livet i en rangordning från ren överlevnad till livskvalitet, tillit och självförverkligande. Ju högre värde på skalan, desto viktigare är individens frihet. Den andra skalan (y-axeln i diagrammet) mäter traditionella värderingar där religiösa föreställningar och respekt för auktoriteter har låga värden, och sekulära, rationella, hamnar högre upp på skalan.

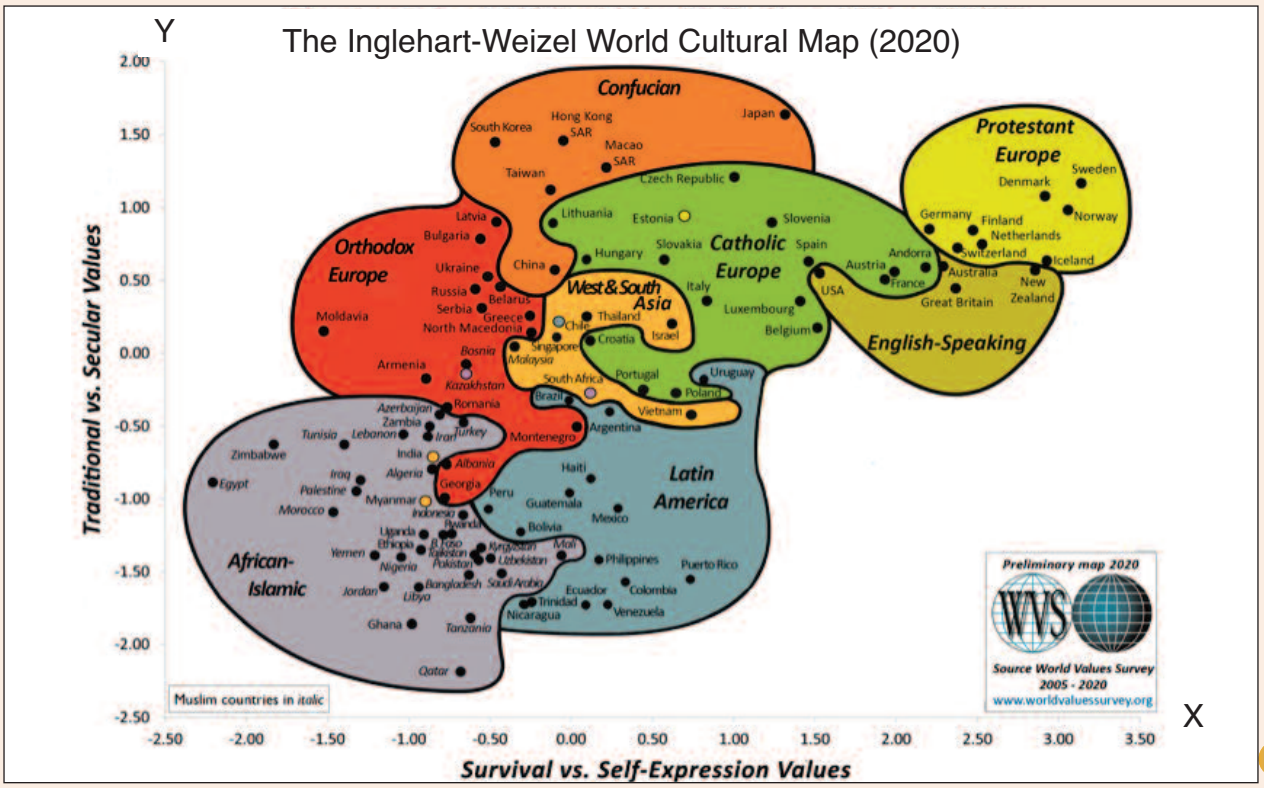

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

Vanmakten utgår från folket

Av David Rönnegard

När jag var student fick jag möjligheten att intervjua statsministerns statssekreterare som skulle beskriva arbetet på Rosenbad. Han förklarade att ”makten utgår härifrån”. Hade han försagt sig? Jag undrade då lite pikant om det inte var så att makten utgår från folket. Statssekreteraren instämde, men menade att i det dagliga arbetet så utgår makten från regeringen, och han har förstås helt rätt.

Makten i demokratin utgår från folket, men det gör den bara vart fjärde år. Däremellan utgår makten från Rosenbad. Det är därför det är så viktigt att de som sitter i regeringen representerar folkets vilja. Detta kräver en välfungerande och vital demokrati.

Ett styre av folket kan utformas på många olika sätt, och kan följaktligen fungera mer eller mindre bra. Ofta kan det framstå som mindre bra. Winston Churchill sa: ”Demokrati är den sämsta styrelseformen, förutom alla andra som har prövats”. Den representativa demokratin är det verktyg vi idag har för vårt självstyre, och till dess att vi kommer på något bättre sätt att företräda medborgarnas vilja så får vi se till att försvara vår demokrati.

Hot mot demokratin har lyfts på många håll, inte minst med tanke på den utveckling vi har sett i USA. Då det politiska landskapet på andra sidan Atlanten skiljer sig markant från den svenska kontexten så kan vi inte dra direkta paralleller, men visst finns det hot även här. Jag vill lyfta två hot: desinformation och åsiktspolarisering, som på många sätt hänger ihop.

Grundtanken i demokratin är att medborgarna väljer sina ledare eftersom de vet vad som är bäst för dem själva. Detta förutsätter dock att medborgarna är rätt informerade om hur verkligheten är beskaffad. Är klimatförändring en bluff? Vill ett visst parti förstöra vårt land? Om medborgarna inte vet vad som egentligen händer eller vad partierna står för, då representerar inte valet folkets vilja. Det är här som en tilltagande desinformation spökar.
Att politiker genom tiderna har gett en missvisande bild av verkligheten är inget nytt. Inte heller är det nytt att svartmåla sina opponenter på ett vilseledande sätt. Internet, har dock möjliggjort att vem som helst kan sprida vad som helst. Det innebär att utöver de traditionella politiska aktörerna och medierna, så kan en bred allmänhet bidra till obefogade rädslor och svartmålning. Detta är ett stort hinder för att allmänheten ska bilda sig en rättvis uppfattning, men när desinformationen är ensidigt selektiv blir den förödande.

Om medborgarna får motstridig information (korrekt och felaktig) från olika håll så finns ändå en möjlighet att jämföra och bedöma vad man tycker verkar rätt. Om man i stället får desinformation utan motvikt är det svårt att få en balanserad uppfattning om läget. Medielandskapet på internet är dock på många sätt uppbyggd på selektiv ensidighet.

Sociala medier, som Facebook, och videotjänster, som Youtube, föreslår innehålla baserat på vad varje individ troligast kommer att klicka på, eftersom hela affärsmodellen går ut på att hålla kvar åskådarens uppmärksamhet. Problemet är att dessa förslag, som görs av algoritmer, är utformade för att underhålla oss, inte för att informera oss.

De som skapar algoritmerna vet att alarmistiska budskap lockar, och de vet att så även är fallet med budskap som bekräftar förutfattade åsikter. Om du läser en artikel om hur klimatförändring är en bluff, eller att en viss politiker är en dåre, så kommer du att föreslås flera sådana artiklar. Detta leder ofta till bestörthet utifrån en ensidig informationsbubbla.

Konsumtion av ensidig information, som inte sällan är felaktig, gör att vi hamnar i oinskränkta åsiktskorridorer. Sådana korridorer befäster en åsiktspolarisering mellan medborgarna som är skadlig för demokratin. Förutom att väljarna då gör val baserat på missvisande information, så skapar det ett onödigt konfrontativt debattklimat. En väl fungerande demokrati kräver inte bara bra politisk representation, den kräver även kompromisser mellan oliktänkande, och det försvåras avsevärt när polerna står långt ifrån varandra.

Att så nu är fallet är uppenbart i den amerikanska politiska kontexten. Det är inte lika uppenbart i Sverige, ännu. Vi ser dock redan tydliga problem bortom det politiska. Trots att vi befinner oss mitt i en pandemi, så finns det en alldeles för stor andel som är skeptiska till vaccinet, till och med bland vårdpersonal. Detta kan nästan uteslutande härledas till uppskrämmande desinformation på nätet. Om vi ser detta hända med livräddande mediciner, så är det inte omöjligt att det kan ske inom politiken.

Jag sitter dessvärre inte på några färdiga svar på hur vi löser den polariserade desinformationen. Att medialandskapet på internet är i behov av reformer känns rimligt, men hur? Att var människa bär på ett personligt ansvar för att kritiskt granska sin konsumtion av information verkar också rimligt, men hur uppmanar vi till detta? Det är mycket lättare att belysa problem än det är att tillhandahålla lösningar, men det är ett första steg. Vår demokrati är ung och fyller hundra i år. Vi måste vårda de grundläggande förutsättningar som håller den vid liv. Om medborgarna förlorar tilliten till vår demokrati, då är det vanmakt som utgår från folket.

David Rönnegard

TEMA: Demokrati

VITAL DEMOKRATI:

Vem ansvarar för demokratin i Sverige?

Av Anders Källström

Svaret oroar mig, men låt mig återkomma till det längre fram.

Demokrati är ett både enkelt och svårt begrepp. Lätt därför att definitionen är kort (folkvälde) och för att minimikraven är väl definierade: De utgörs av (1) en lång rad mänskliga fri- och rättigheter, (2) allmänna, regelbundna och hemliga val samt (3) åtskillnad mellan lagstiftande, verkställande, dömande och granskande makt. Men demokrati är också svårt. Minimikraven garanterar inte att demokratin ”flyger”. För flyga skall den ju. Därför är det viktigt att ställa frågan: Hur skapar vi en vital demokrati?

Demokrati är inte ett svartvitt begrepp. Världens länder finns på en gråskala mellan svart och vitt utifrån hur många demokratipoäng de får. Flest demokratipoäng någonsin och sammantaget fick världens länder under andra halvan av 00-talet. Sedan dess har utvecklingen varit lite (låt oss inte överdriva) dyster. Problemet är numera oftast inte att diktaturer tar ifrån demokratin makten, även om det händer (som i Myanmar för några veckor sedan). Problemet verkar snarare vara att väljarna tröttnar på den egna demokratin. Politik blir lätt tjafsigt. Politiker klöser ögonen ur varandra och verkar ibland prioritera det politiska spelet och de egna framgångarna framför vad som upplevs vara bäst för landet och väljarna. Då kan det, som alternativ, vara skönt med en stark ledare som gör entré till pukor och trumpeter och som verkar ha full kontroll över både situationen och landet. Särskilt skönt känns det om den starke ledaren kan uppfattas som sympatisk.

Tyvärr har vi väldigt många dystra, historiska erfarenheter av i vilken riktning ”starka och sympatiska” ledare kan ta ett land. Sådana har ju, när det går riktigt illa, startat världskrig. Utvecklingen i länder som Kina, Ryssland, Turkiet, Polen, Ungern, Indien, Brasilien, USA… borde fylla de flesta av oss med oro. Sverige då? Jo, vi finns enligt alla bedömningar i toppen på rankinglistorna över världens bästa demokratier. Men, de oroväckande tendenserna finns även här. Titta gärna på den video som jag gjort med hjälp av statistik från SOM-institutet vid Göteborgs Universitet och som du kan hitta på humanisterna.se/demokrati. Svenskarnas samhällsintresse är stort och växer. Så långt är allt bra. Men, intresset för att kanalisera detta genom de politiska partierna är lågt och sjunker. Förtroendet för demokratins institutioner i allmänhet och för partierna i synnerhet är dåligt. Att ha politiska uppdrag, att vara politiker, har väl knappast någon status i Sverige längre!? Och, allt fler tycker att Sverige, trots demokratin, utvecklas åt fel håll.

Vad hittar samhällsengagerade svenskar då för alternativ till ett medlemskap i partierna? Civilsam-

hällets många föreningar välkomnar engagerade medborgare, men attraherar inte särskilt många. Särskilt inte de unga. Föreningsdemokratin handlar för mycket om vem som skall skriva mötesprotokoll och verksamhetsberättelser och bokföra och städa föreningslokalen och koka kaffe… och för lite om att skapa dynamik och engagemang i sakfrågorna.

Vårt ointresse för partierna och föreningarna 2021 gör kanske så mycket. Numera finns det alternativ. Vi kan ju sätta oss alldeles ensamma med ett plakat utanför Riksdagen och protestera mot något. Om vi har tur får vi uppmärksamhet. Vi kan skriva insändare till ortens tidning. Och, när vi får den avfärdad, så kan vi logga in på Twitter och Facebook och säga vad vi vill där. I synnerhet Twitter kan som bekant leda långt - ända till Ovala rummet i Vita huset har det visat sig. Helt utan kostnader dessutom.

Några av vår tids viktigaste politiska rörelser (så kallade #-tags) har valt denna väg och lyckats. Bakom dessa ligger allt från helt okända medborgare till etablerade organisationer. Frankrikes president tog sig ända in i Ellyssé-palatset utan att ens ha ett parti bakom ryggen. De sociala medierna är på detta sätt väldigt demokratiska. Aldrig någonsin har alla haft så lika demokratiska förutsättningar som nu.

Men, utvecklingen visar att detta inte garanterar en bra demokrati. Digitala sociala medier kan, som allt annat, både brukas och missbrukas och de illvilliga krafterna väljer förstås det senare. Låt mig återkomma till detta i en framtida artikel.

Därmed tillbaka till min inledande fråga: Vem ansvarar för demokratin i Sverige?

Är det Riksdagens talman? Nja, talmannen har ett stort ansvar för demokratin i Riksdagen, men det sträcker sig knappast utanför denna. Är det rättsväsendet? Nja, rättsväsendet har ett stort ansvar för de lagar som styr demokratin, men dessa reglerar snarare minimikraven än vad vi borde sträva efter när det gäller demokratin, och minimikraven skall vi väl inte vara nöjda med!? Är det forskarna? Nja, de ger oss värdefull kunskap om hur demokratin fungerar, men det ligger inte i forskarrollen att vara politisk, inte ens när det gäller demokratin.

Är det journalisterna? Nja, de granskar visserligen demokratin men bara när det är press-, radio- och TV-mässigt. De letar efter skandaler och konflikter, men orkar inte riktigt med den viktiga men medialt grå politiska vardagen.

Är det partierna? Ja, svarar många, men det svaret gör mig i så fall orolig. Att tro att partierna skall värna demokratin är lite som att lita på att räven skall värna hönorna eller att hockeyspelare skall döma den match som de själva spelar i.

Kvar återstår…? Ja, vadå?

Svaret finns i grundlagen. All politisk makt utgår från folket står det. Det är vi - folket - som har ansvaret för demokratin. Där någonstans börjar Humanisternas demokratiprojekt Vital demokrati. Men det slutar inte där. Fortsättningen är väldigt mycket upp till just dig. Hoppas att du orkar!

Anders Källström
Ordförande Vital demokrati

Om projektet Vital demokrati

Humanismen strävar efter, genom att utgå från människan, att så många som möjligt skall kunna leva ett så bra liv som möjligt. Ett bra liv kräver ett väl fungerande samhälle som skapar möjligheter för människor med olika uppfattning om vad ett bra liv innebär. Ett sådant samhälle bygger i sin tur på en vital demokrati.

Humanisterna arbetar därför med hur vår demokrati kan värnas och utvecklas. Vi kallar projektet Vital demokrati. Följ aktiviteterna på vår hemsida på sociala medier #vitaldemokrati.

Genomförda seminarier finns att se på:
http://humanisterna.se/demokrati/

- Andreas Norlén (talman Sveriges riksdag), 3 februari 2021
- Henrik Ekengren Oscarsson (professor i statsvetenskap), 20 januari 2021
- Bengt Westerberg (fd partiledare Folkpartiet/Liberalerna), 17februari 2021
- Gudrun Schyman (fd partiledare för Feministiskt initiativ och Vänsterpartiet), 3 mars 2021
- Philip Botström (ordförande SSU), 31 mars
- Emma Frans (vetenskapsskribent och demokratiambassadör), 14 april,
- Staffan Dopping (journalist/kommunikatör), 28 april
- Åsa Wikforss (filosof och ledamot Svenska akademien), 5 maj

TEMA: Demokrati

REDAN DE GAMLA GREKERNA…

Demokrati

Grekiska dēmokrati'a 'folkvälde', av demo- och efterleden -krati'a '-välde', av krate'ō 'härska'

Demokratin under antiken

Demokrati som benämning på en styrelseform uppkom tidigast i Grekland, i slutet av 500-talet f.Kr. Den innebar för grekerna att samtliga vuxna manliga medborgare hade inflytande över stadens styrelse. Undantagna var alltid kvinnor, i staden bofasta utlänningar samt slavar. Det antika demokratibegreppet skiljer sig alltså på flera sätt från vårt, också genom att den antika demokratin var direkt, aldrig representativ, och endast mycket sällan inbegrep tendenser till politiska partier. I Grekland definierades demokrati inte minst av sin motsats, oligarki (fåvälde), vilken innebar att endast en mindre grupp hade fulla medborgerliga rättigheter. Den form av radikal demokrati som praktiserades var möjlig endast genom att de grekiska stadsstaterna var territoriellt och befolkningsmässigt mycket små enheter.

Den grekiska demokrati vi känner bäst är Athens. Detta innebär dock inte att Athen var den enda demokratin; det var en vida spridd styrelseform. Källorna från övriga stater är dock så bristfälliga att vi är helt hänvisade till Athen under 400- och 300-talen f.Kr. som exempel. Athens demokrati utvecklades under ca 150 år från en aristokrati, där det

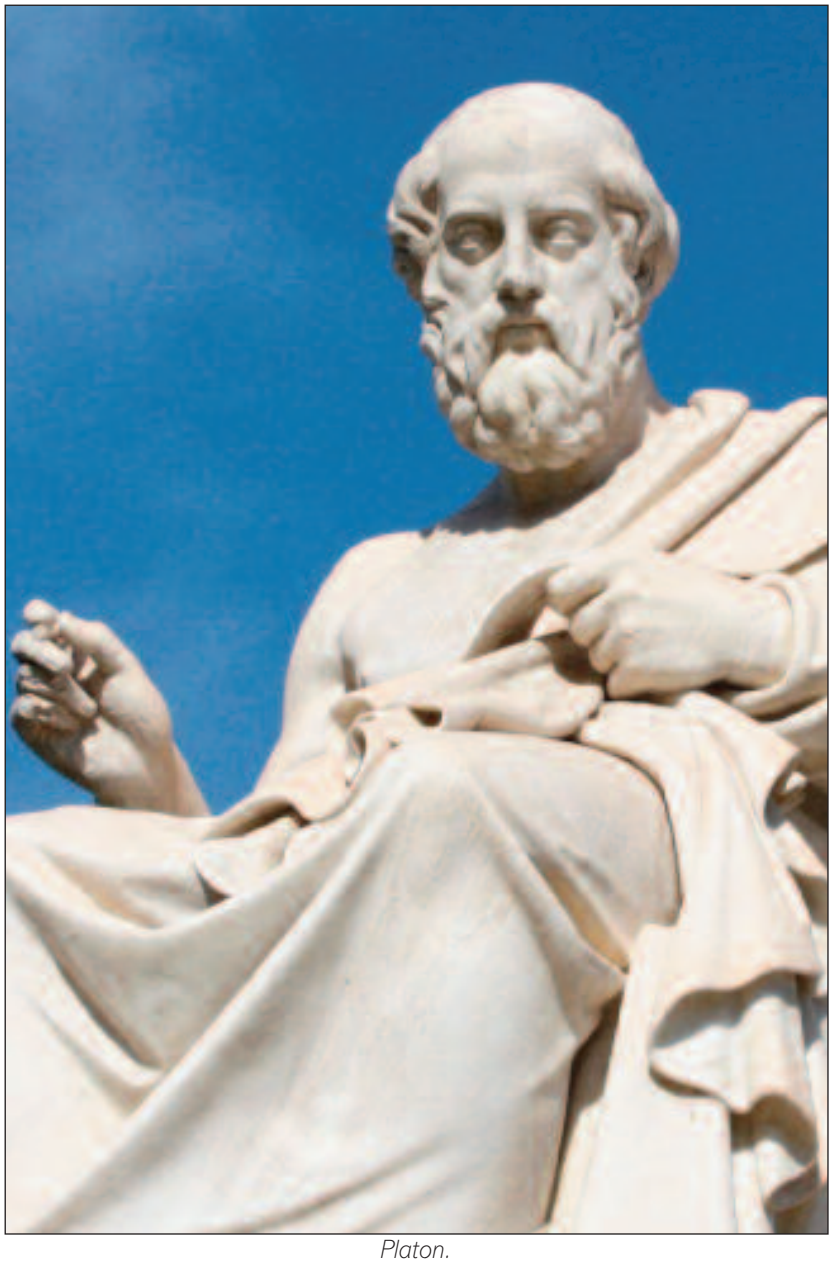

Platon.

politiska beslutandet dominerades av adliga släkter och deras överhuvuden, som fungerade som arkonter, statens högsta ämbetsmän. Den första förändringen genomdrevs av Solon (arkont 594/593), som bröt upp den bördsmässiga indelningen genom att i stället indela befolkningen i fyra förmögenhetsklasser, grundade på produktion av jordbruksvaror. Bakgrunden var troligen genomförandet av ett nytt stridssätt, hoplittaktiken, som baserade sig på en tungt beväpnad medborgararmé. När medborgarna förväntades försvara sin stat tillsammans kunde de inte längre stängas ute från dess politiska beslutsfattande. Indelningen efter förmögenhet skedde utifrån kravet att soldaten måste bekosta sin relativt dyrbara rustning – grundtanken var alltså ett politiskt inflytande i relation till individens bidrag till försvaret. Medan alla medborgare hade tillträde till folkförsamlingen var endast medlemmar av de högsta förmögenhetsklasserna valbara till styrande ämbeten.

Utvecklingen avstannade sedan under en period av cirka 50 år, då Athen styrdes av tyranner. En radikal demokratisering genomfördes efter fördrivandet av tyrannerna (507 f.Kr.). Dessa Kleisthenes reformer kom att kompletteras under 400-talet, men utgjorde basen för demokratin. Grunden var en ny indelning av medborgarna efter boendeort, ursprungligen i 100 demer, ett antal som sedermera genom delning ökade betydligt. Dessa ingick i 30 trittyer, 10 vid kusten, 10 i inlandet och 10 i Athen självt. De kombinerades slutligen till 10 fyler. Tillhörigheten till en dem var basen för medborgarskapet, vilket redan 451/450 begränsades till att gälla enbart den vars bägge föräldrar var medborgare. Genom den nämnda indelningen fick man tillgång till statens styre via framför allt fyra inrättningar: folkförsamlingen, rådet, domstolarna och ämbetena.

I folkförsamlingen (ekklesia) hade alla manliga medborgare över 20 år rösträtt (genom handuppräckning); dock krävdes 6 000 närvarande för beslutsmässighet. Församlingen debatterade normalt förslag som framlagts av rådet (boule). Besluten formulerades som permanenta lagar eller mera tillfälliga dekret. Rådet bestod av 500 personer, 50 från varje fyle, som tjänstgjorde tillsammans under ett år. Varje fylegrupp tjänstgjorde dessutom som prytaner (prytaneis), dvs. förberedande kommitté, under en tiondel av året. Folkdomstolen (heliaia) med 6 000 ledamöter, uppdelade i mindre grupper, utgjorde ett politiskt forum, eftersom man där kunde anklaga ämbetsmän för maktmissbruk etc.

Ämbetena löpte på ett år, och man var valbar först då man fyllt 30 år. De viktigaste ämbetsmännen var de nio arkonterna och de tio strategerna (militära befälhavare). Den athenska demokratin var radikal i så måtto att uttagningen till rådet, domstolarna och ämbetena (utom strategämbetet) skedde genom lottning bland de kandidater som anmält sig. Detta, tillsammans med principen att man inte kunde fungera på någon post under mer än ett år, skulle förhindra uppkomsten av en grupp renodlade politiker. Samtidigt kom ändå statens ledning periodvis att domineras av vissa inflytelserika personer (t.ex. Perikles, Kleon, Demosthenes). Detta berodde framför allt på den politiska processens muntliga karaktär; en skicklig och tränad talare hade de största möjligheterna att påverka de olika församlingarna, och benämningen ”talare” (retor, pejorativt demagog) kom från slutet av 400-talet f.Kr. att motsvara vår ”politiker”.

Källorna har bevarat hård kritik mot den radikala demokratin, framför allt av Platon, men även av komediförfattare som Aristofanes. Demokratins försvarare har inte efterlämnat motsvarande litterära spår, men athenarnas inställning markeras tydligast av att de inte övergav systemet utom under yttre tvång. De så kallade trettio tyrannerna, som genomförde en revolution mot demokratin efter förlusten av kriget mot Sparta 404 f.Kr., störtades efter endast ett år, och demokratin återinfördes. Den avskaffades slutligen av makedonierna 322 f.Kr.

Nationalencyklopedin, demokrati:
http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/demokrati (hämtad 2021-02-23)

TEMA: Demokrati

FORNNORDISKT FOLKSTYRE

Av Patrik Lindenfors

Även om det fornnordiska styrelseskicket inte kvalificerar sig som demokrati i ordets moderna betydelse finns det många källor som visar på den stora vikt man la vid att mötas på tingsplatser och diskutera beslut. Här fick kungarna vackert lyssna på alternativa åsikter och ibland finna sig i att bli nedröstade. Enligt Poetiska Eddan höll till och med gudarna och gudinnorna ting.

Strax drog alla
asar till tings,
och asynjorna
alla till samtal:
och mycket rådslog
de mäktige gudar,
hur de skulle
få hammaren tillbaka.

Poetiska Eddan, Trymskvida, vers 14

Skriftliga källor och platsnamn runt Skandinavien tyder på att det fanns mängder av tingsplatser där jordägande och fria män samlades för att fatta beslut och skipa rättvisa.

Många ting var små och lokala, och omfattade endast en by eller ett mindre område. De skandinaviska tingens historia bör varken förskönas eller förkastas – trots att de exkluderade majoriteten av invånarna så utgör de, liksom antikens demokrati, en tidig ansats till folkstyre.

Torgny Lagman och bönderna talar med Olof Skötkonung på tinget i Uppsala omkring år 1000. Väggmålning av Axel Törneman i riksdagens andrakammarsal.

Berömt är mötet på Uppsala ting som det skildras av Snorre Sturlasson i Olav den heliges historia, då Torgny Lagman opponerade sig mot Kung Olavs krigsplaner mot Norge. Han började med orden ”Annat är sveakonungarnas skaplynne nu, än det har varit förut” och fortsatte med att rada upp några stora kungar, från Erik Emundsson till kung Björn och Erik Segersäll, som inte var så högmodiga ”att de icke lyssnade till sina män, om de hade något att tala med honom om.” Berättelsen fortsätter:

»Nu är det vår, böndernas, vilja, att du gör fred med Norges konung, Olav digre, och giver honom din dotter Ingegerd till äkta. Om du vill åter lägga under dig de riken i östervåg som dina fränder och förfäder ha ägt där, då vilja vi alla följa dig. Men om du icke vill gå in på det som vi kräva, då skola vi falla över dig och dräpa dig och icke tåla av dig ofred eller olag. Så ha våra förfäder gjort; de störtade fem konungar i en källa på Mulatinget då de hade blivit uppblåsta, av övermod, liksom nu du emot oss. Säg nu strax, vilketdera du väljer!»

Bönderna på tinget ropade och skramlade med sina vapen för att visa att de höll med. Kung Olav reste sig och konstaterade att han fick hålla sig till böndernas önskemål för att ”så hade alla sveakonungar gjort, att de låtit bönderna råda med sig i allt det som de ville.” Till minne av Torgny Lagmans opposition mot kungen finns en väggmålning i riksdagens andrakammarsal.

Kristendomens införande innebar en tillbakagång för böndernas frihet och medbestämmande. Biskopar gav kungen ett säkrare grepp om makten då han kunde hävda att det var Gud som utsåg kungar att härska. Enligt Njals saga beslutade man paradoxalt nog på Alltinget på Island år 1000 att införa just kristendomen. Beslutet att låta Nordens apostel Ansgar missionera i Birka togs förmodligen också på ett tingsmöte.

Låt ditt sändebud delta i nästa tingsmöte, så ska jag tala tilltinget å dina vägnar. Om det behagar gudarna och folket, kommer ditt uppdrag att lyckas. Det är nämligen seden hos detta folk att alla offentliga beslut bygger mer på folkets enhälliga vilja än på kungens makt.

Ur Vita Anskarii (Ansgars levnad)

Det isländska Alltinget räknas som det äldsta nationella parlamentet i världen. Man möttes vid Tingvalla från ungefär 930 till den danska kronan tyckte det kunde vara nog med självstyre 1800. Alltinget började mötas igen 1845, men nu i Reykjavik. Man har sedan dess fortsatt att mötas i Reykjavik, med undantag för ett särskilt möte 17 juni 1944 vid Tingvalla då man proklamerade den isländska republiken och med detta sin självständighet från Danmark.

Sverige hade länge valmonarki, berömt sammanfattat i Västgötalagen: ”Svear äga konung att taga och så vräka.” 1544 avskaffade Gustav Vasa valmonarkin och sedan dess går tronen i arv från kungen till hans barn eller närmaste släkting. Denna ordning kvarstår än idag, något Republikanska föreningen har synpunkter på i en artikel senare här i tidningen. Kungen har dock sedan den 1 januari 1975 inga befogenheter vad beträffar rikets styre.

Patrik Lindenfors

Kunuki, eller konungi, är den fornnordiska dativformen av konungr, 'kung'. Texten på den här runstenen refererar förmodligen till Håkan Röde och återfinns på runstenen U 11 "Håkansstenen", daterad till 1000-talet.

Den allmänna rösträtten
– NÄR INFÖRDES DEN?

TEMA: Demokrati

Av Fia Sundevall

När fick Sverige allmän rösträtt? Frågan kan framstå som enkel att besvara. Ändå anger forskare, journalister, politiker och museer inte sällan olika årtal. Svaret är nämligen beroende av vilket perspektiv som anläggs och vad vi lägger i begreppet ”allmän rösträtt”.

Till exempel konstaterade Dagens Nyheter i sin årskrönika 1909 att Sverige under året hade infört och tillämpat allmän rösträtt. Men det skulle dröja till september 1921 innan kvinnor fick rösta. Det som hade skett 1909 var att riksdagen beslutat att avskaffa de så kallade penningstrecken (krav på årsinkomst över en viss summa, alternativt att äga eller arrendera en fastighet över ett visst taxeringsvärde), vilket innebar att ett ökat antal av landets män fick rösträtt.

Rösträttens viktiga datum

Betyder det att allmän rösträtt för män infördes 1909 – och allmän rösträtt i könsneutral mening infördes 1921? Det är en vanlig tolkning, men det förekommer också att andra årtal lyfts fram som den allmänna rösträttens födelseår, och då särskilt åren 1918 och 1919. Förklaringen är denna:

• Den 17 december 1918 beslutade den extrainkallade riksdagen att allmän och lika rösträtt skulle införas. Detta viktiga principbeslut lade i sin tur grunden för de lagändringar som möjliggjorde rösträtt för kvinnor. Eftersom rösträtten reglerades i grundlagen gällde särskilda regler för lagändring, nämligen att två likadana beslut fattas av två riksdagar, det vill säga med ett riksdagsval emellan.

• Den 24 maj 1919 fattade riksdagen det första av de två grundlagsändringsbesluten. I och med detta ansåg många, däribland Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt (LKPR), att reformen var i hamn.

• Hösten 1920 hölls det sista svenska riksdagsvalet där enbart män hade rösträtt.

• Den 26 januari 1921 fattade riksdagen det andra och bekräftande grundlagsändringsbeslutet. Därmed ändrades grundlagen och kvinnor fick rösträtt.

• På hösten 1921 ägde det första riksdagsvalet rum där kvinnor fick rösta. Detta var också det första riksdagsvalet där kvinnor var valbara, det vill säga kunde väljas till riksdagsledamöter. Fem kvinnor; Kerstin Hesselgren, Elisabeth Tamm, Nelly Thüring, Bertha Wellin och Agda Östlund, valdes in. De tillträdde sina riksdagsplatser när riksdagen öppnade 1922. Den allmänna och lika rösträtten hade införts.

Begränsningar

Men, fick verkligen alla rösta år 1921? Nej. Och det fick inte heller alla göra i det senaste riksdagsvalet hösten 2018. I Sverige, liksom i resten av världen, är rösträtten i någon mån begränsad, och då framförallt i relation till ålder samt nationellt medborgarskap. Särskilt åldersgränserna har haft stor betydelse för hur stor andel av befolkningen i Sverige som varit röstberättigad. År 1921, när rösträttsåldern var 23 år, kunde 55 procent av befolkningen rösta. Med dagens lägre åldersgräns, 18 år,

Sveriges första kvinnliga advokat Eva Andén och personal går för att rösta 1921.

är andelen cirka 75 procent. I länder vars befolkning domineras av yngre kan andelen röstberättigade därmed bli låg, även om rösträttsåldern också är relativt lågt satt.

Utöver ålder och medborgarskap fanns det under flera decennier efter 1921 också en rad andra begränsningar. Häri ligger förklaringen till att det ibland hävdas att allmän rösträtt infördes först 1945 eller 1989. Före 1945 fick inte den som var försatt i konkurs eller omhändertagen av fattigvården rösta, och fram till 1989 kunde personer omyndighetsförklaras och förlorade då sin rösträtt. Dessutom blev straffångar av med sin rösträtt fram till 1937 (något som fortfarande är fallet i åtskilliga länder runt om i världen däribland USA, Australien och flera EU-länder).

Det ska också påminnas om att bara för att en person rent formellt har haft rösträtt betyder det inte att den har kunnat nyttjas i praktiken. Praktiska och administrativa rösträttshinder har begränsat rösträtten för bland annat personer som saknat fast adress, eller som på grund av till exempel sjukdom eller lönearbete varit förhindrad att ta sig till en vallokal på valdagen.

Fia Sundevall
Docent i ekonomisk historia och verksam vid Stockholms universitet samt Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek. Leder forskningsprojektet ”Allmänrösträtt? Rösträttens begränsningar efter 1921.”

Artikel och bild från Demokrati100.se, www.demokrati100.se/denallmannarostratten-nar-infordes-den/ (hämtad 2021-02-05)

Humanisterna
– en folkrörelse för sekulär demokrati?

Av Janna Aanstoot

TEMA: Demokrati

Demokratin i Sverige växte fram genom brett folkligt stöd under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Det som blev det svenska folkhemmet har ofta förknippats med socialdemokratins framväxt men faktum är att det fanns flera folkliga rörelser som tillsammans förde det svenska samhället in i framtiden. De brukar benämnas arbetarrörelsen, nykterhetsrörelsen och väckelserörelsen. Senare kompletterades dessa även med idrottsrörelsen. Tillsammans organiserade dessa folkrörelser stora delar av den svenska befolkningen. Gemensamt för samtliga dessa folkrörelser var att de organiserade ett samhällsförändringsarbete som i många delar var politiskt medan de även erbjöd sina medlemmar meningsfulla gemensamma aktiviteter där folk kunde träffas och praktiskt praktisera de tankar man hade om världen. Folkrörelsearbetet lärde också medlemmarna grundläggande demokratiska arbetssätt såsom styrelsearbete, medlemsdemokrati och mötesteknik.

Senare följdes dessa folkrörelser av många andra: kvinnorörelsen, hembygdsrörelsen, scoutrörelsen, folkbildningsrörelsen, fredsrörelsen, solidaritetsrörelser, HBTQ-rörelsen, handikapprörelsen, miljörörelsen, och skeptikerrörelsen. Det finns en rik tradition i Sverige av att bygga ett samhälle underifrån genom aktivitet i civila sociala organisationer som intresserar sig för särskilda delar i den demokratiska utvecklingen.

Är denna organisering på utdöende?

Många organisationer, politiska föreningar och mer nischade folkrörelser rapporterar om vikande medlemsantal. I allt lägre grad organiserar sig det svenska folket tillsammans men faktum är att nästan alla svenska medborgare fortfarande är med i någon förening, även om det praktiska medlemsarbetet sjunker. I COVID-19-tider omöjliggörs också fysiska träffar.

Var finns Humanisterna i detta demokratiarbete? Hur arbetar vår rörelse för att uppnå förändringar i samhället i linje med våra värderingar och framtidsvisioner? Med knappa 5000 medlemmar kan man fråga sig om vi ens per definition kan kallas en folkrörelse? Det är inte alla medlemmar som vill att vi ska vara det heller. Det kanske inte är vårt uppdrag? Vi kanske bara ska vara en opinionsbildande tankesmedja?

Många av Humanisternas medlemmar är pensionerade och vi är dåliga på medlemsrekrytering i de yngre åldrarna 16-25 år. Kvinnor blir i låg grad medlemmar i vår organisation. I många lokalföreningar saknas vitalitet i föreningsverksamheten och de aktiviteter man erbjuder lockar få medlemmar. Hur bryter vi detta negativa mönster?

Vår vision om det sekulära samhället delas av stora delar av det svenska folket. Få vill se staten knuten till religiösa dogmer. Fler och fler gifter sig och begravs borgerligt. I enskilda frågor såsom exempelvis aktiv dödshjälp delar de flesta svenskar vår uppfattning. Vårt opinionsarbete är väl utbyggt och våra debattartiklar får tämligen stor mediaplats med tanke på vårt låga medlemsantal. Vi har en del prominenta medlemmar som skriver böcker, driver förlag, forskar och aktivt deltar i samhällsdebatten. Det här räcker dock inte för att vi Humanister och våra frågor ska bli en aktiv del av människors liv.

Kan vi vitalisera Humanisterna som folkrörelse?

Hur tänker vi att våra nyanlända svenskar ska bli en del av vårt sekulära samhälle när moskén och kyr-

kan är de enda samhälleliga institutioner som möter dem i deras ensamhet? Hur ska vi kunna hjälpa dem i deras möte med vetenskap och demokrati?

Hur ser vår attraktionskraft ut för ungdomar som söker ett sammanhang att tänka och grubbla över livet i? Eller en plats att bara rebella som fan mot dogmer och tusenåriga unk-regler från förmedeltiden? Var finns vi när nyblivna föräldrar vill komma ut och träffa vuxna människor och inte alls vill ta sin bäbis med sig för att sjunga babysång i kyrkan?

Finns det möjlighet att skaffa Humanisterna klubblokaler där man hänger och träffar coola människor som engagerar sig i samhället, förälskar sig, diskuterar och är med och bygger det sekulära samhälle vi vill ha?

Det är inte omöjligt. I Norge har vår systerorganisation 100.000 medlemmar och de är en naturlig del av ungdomars vuxenblivande genom sina konfirmationsläger.

Som livssynsförbund erhåller de statsbidrag för att kunna bedriva ungdomsverksamhet liksom annan folkbildande verksamhet. Kanske kan vi Humanister i Sverige också bli en del av en demokratisk folkrörelse som aktivt bygger det sekulära samhället?

Janna Aanstoot

Kan Humanisterna bli en cool folkrörelse för exempelvis ungdomar som dissar religiösa dogmer?

TEMA: Demokrati

VILL VI LEVA I EN GLOBAL DEMOKRATI?

I vår nya bok argumenterar vi författare för att en global styrelse behövs för att mänskligheten ska kunna räddas undan hotet från global upphettning (liksom andra globala existentiella hot, särskilt det som beror på risken för kärnvapenkrig).

Om vi har rätt kan det tyckas meningslöst att fråga som om global styrelse i allmänhet och global demokrati i synnerhet är något önskvärt som sådant. Man kunde ju hävda att även om en global demokrati skulle vara problematisk att leva i, så är det bättre att leva i en sådan än att inte leva alls. Vi ska ändå ta upp frågan till diskussion. Många av våra läsare har pressat oss på den punkten. Är global demokrati önskvärd i sin egen rätt? Ja, hävdar vi. Nej, har många kända tänkare hävdat, såsom den tyske filosofen Immanuel Kant och den amerikanske Harvardfilosofen John Rawls. Deras argumentation mot global demokrati är ensartad. En sådan är ineffektiv och den hotar att urarta i despoti.

Stämmer det att global demokrati är ineffektiv? Är det korrekt, som Kant uttrycker saken, att beslutsfattandet blir mindre effektivt ju längre från medborgarna det förflyttas?

Det ligger något i det resonemanget beträffande vissa typer av beslut. Men i en global demokrati borde det vara möjligt att delegera dessa beslut till lägre nivåer, till excempel till nationalstater, som nu fått ungefär samma roll i den globala ordningen som kommuner och regioner har i den svenska nationen. Och beträffande andra beslut tar Kant och Rawls miste. Dessa beslut rör frågor av global natur som endast kan hanteras på global nivå. Det mest tydliga exemplet är frågan om global upphettning. I denna fråga är världens nationer, inom nuvarande anarkistiska världsordning, fångna i något som brukar kallas all-

18 *Folke Tersman och Torbjörn Tärnsjö*

människans tragedi. Alla tjänar på ett klimat där det går att överleva, men var och en har skäl att smita från notan. De egna utsläppen är nämligen för blygsamma för att man själv ska skadas av dem. Man vill att andra ska sluta med sina utsläpp, men man har inga skäl att själv sluta. Oavsett vad andra gör vinner man på business as usual.

Sådana problem kan alltså bara hanteras genom global lagstiftning. Och en sådan lagstiftning förutsätter en globalt lagstiftande instans. Det skulle kanske gå lika bra med en despotisk styrelse, men efter att vi tänkt noga över demokratins problem har vi hamnat i positionen att vi föredrar demokrati framför despoti. Inte bara, men i synnerhet, på global nivå.

Hur är det då med hotet att en global demokrati kan urarta i en global despoti? Som sagt, om alternativet är global undergång, så har det argumentet kanske inte någon större kraft. Ändå tror vi det är möjligt att bemöta det.

Om den globala demokratin arrangeras ungefär som den svenska, bara ”uppskalad” till globala dimensioner, d.v.s. om världens folk får välja ett världsparlament i proportionella val, så finns en garanti för att många varierade uppfattningar i olika frågor kan artikuleras globalt. Tanken på att i direkta val välja en ledare för världen, ungefär som man i USA väljer president, kan framstå som skrämmande. Ja, detta är ju i sanning skrämmande också då det sker i USA. Men om det globala politiska systemet mer liknar det svenska indirekta, så blir det alltså en uppgift för världsparlamentet att utse en provisorisk regeringschef (avsättbar genom ett misstroendevotum) som bildar en regering (vilken måste godkännas av världsparlamentet). Det borgar för ett hyggligt minoritetsskydd och risken för despoti minimeras.

Då styrelsen omfattar hela klotet är det också osannolikt att någon särskild religion av fundamentalistisk karaktär, eller annan antidemokratisk rörelse, ska kunna vinna majoritet.Världen hyser många religioner och politiska radikala uppfattningar. I ett världsparlament tvingas de mötas i ett öppet demokratiskt samtal och se sina begränsningar. Det kan vara välgörande.

Visst finns det en risk att olika religiösa ledare gaddar sig samman, inte för att införa någon särskild religion som den som ska råda på vårt klot, men i antiliberal lagstiftning med förbud mot hädelse. Detta är ett pris värt att betala för vår överlevnad, menar vi. Vi tror också det finns utrymme för en långsiktig kamp för ett öppet diskussionsklimat. Inrättande av ett världsparlament är inte slutet på politiken utan dess verkliga emancipatoriska början!

Men hur ska en global demokrati etableras? Vi har båda i olika sammanhang argumenterat för en likartad ”vägkarta” mot det önskade målet. Den består av två moment: en parlamentarisk församling inrättas i FN och successivt bör nationer, som känner att de har säkra gränser, ge upp sin militära kapacitet och ställa den till FN:s förfogande (som det en gång var tänkt då FN bildades). Det finns en framgångsrik internationell organisation som samlat stöd från fler än 1 600 parlamentariker världen över för detta program: UNPA: https://en.unpacampaign.o

Processen är och måste ske gradvis. Den parlamentariska församlingen får inleda sin verksamhet utan lagstiftande befogenheter, ungefär som olika representativa församlingar fått göra på nationell nivå i väntan på det demokratiska genombrottet. Också avväpningen av världens stater måste ske nation för nation. Till sist, förmodar vi, kommer ett ögonblick då det globala parlamentet med stöd av en global folklig opinion tar över makten.

Vår kollega, den framstående politiske filosofen Bob Goodin, har hävdat att en utveckling som denna är näst intill en nödvändighet. Demokratin har en inneboende tendens att expanderas. Hans resonemang är komplext men rätt övertygande. Dock menar han att det kommer att hundratals år innan den globala demokratin är på plats. En fråga vi måste ställa oss är. Har vi tid att vänta?

Vi är osäkra. Ju längre tiden går desto säkrare är det att kärnvapnen kommer att användas till följd av misstag eller en olyckshändelse. Och, vad värre är, den globala upphettningen skenar. Det gäller att snabbt få stopp på användningen av fossila bränslen.

Men vilka är alternativen? Att vi tar oss samman, för över avgörande makt till globala organ såsom FN, och stoppar upphettningen. Eller att vi kokar oss till döds.

Kan det valet vara så svårt?

Folke Tersman och Torbjörn Tännsjö
Författarna är aktuella med boken ”Folk & Vilja. Ett försvar av demokratin i vår tid” (Fri Tanke)

Opinionsbildning är inte antidemokratisk.

Den utgör tvärtom grundbulten i en vital demokrati

TEMA: Demokrati

Av Olle Nykvist

Som republikan möts jag ofta av den insinuanta frågan ”Är du emot demokratin?”. Det de menar är att eftersom en majoritet av det svenska folket är för det nuvarande statsskicket måste vi som arbetar mot detta statsskick också vara emot folkviljan. Vid en första anblick är argumentet rimligt. Om det svenska folket nu vill ha en monark, vad har vi för rätt att säga emot?

Problemet är att argumentet bygger på två grundläggande felaktigheter. För det första vore det märkligt att endast majoritetsåsikter skulle få uttryckas, hela idén med opinionsbildning är att forma majoritetsåsikten. Den fria opinionsbildningen är dessutom en central funktion i demokratiska samhällen. Jag har svårt att tänka mig att de som anför demokratiargumentet mot den republikanska rörelsen själva endast har åsikter som en majoritet av befolkningen delar, och jag tror inte heller att de tycker det är orimligt att uttrycka de åsikterna.

Det andra problemet är att demokratins beslutsmekanism inte per definition är ett mått på hur bra ett beslut är. Denna invändning kan tyckas kontroversiell i någon mån, men tillåt mig att förklara. Demokrati kan betraktas utifrån två olika vinklar. I det första fallet endast som ett sätt att fatta beslut genom majoritetsomröstningar, i det andra som ett mer allomfattande begrepp där politisk jämlikhet mellan alla individer ingår.

Det här leder till en insikt där vi hypotetiskt faktiskt kan konstruera ett val som uppfyller alla demokratins grundkriterier och ändå komma fram till ett beslut som är fundamentalt odemokratiskt. Exempelvis att en majoritet av befolkningen röstar för att ta bort minoritetens rösträtt – ett både demokratiskt och antidemokratiskt beslut i ett. Det är därför vi har lagstiftning som reglerar både individers och minoriteters rättigheter. Demokrati utan medborgerliga rättigheter är i extremfall endast majoritetens förtyck.

Jag menar naturligtvis inte att dagens monarkistiska statsskick är ett förtryck i reell mening. Sanningen är att Sverige är ett av de friaste och demokratiska länderna i världen, och det ska vi vara stolta över. Däremot betyder inte det att vi saknar förbättringspotential. Monarkin är i grund och botten en antidemokratisk institution, om man med demokrati inkluderar begrepp som politisk jämlikhet. Att den har ett folkligt stöd i dagsläget blir därmed mindre relevant. Att bilda opinion för att utöka det folkliga inflytandet genom att avskaffa ett system där offentliga ämbeten går i arv inom en särskild familj är inte att motarbeta demokratin – det är att vara en sann demokrat.

Olle Nykvist
Internationell sekreterare,
Republikanska Föreningen

Republikanska föreningens symbol.

TEMA: Demokrati

En biolog bland statsvetarna

Av Patrik Lindenfors

År 2014 blev jag kontaktad av professor Staffan Lindberg vid Göteborgs universitet. Han hade uppmärksammat forskning vi gjort om demokratins evolution vid Centrum för evolutionär kulturforskning, Stockholms universitet. Våra studier vad en del av ett pågående projekt vid centret för att försöka förstå samhällsutveckling bättre genom att låna in analysmetoder från evolutionsbiologin.

För att göra en lång historia kort blev jag så småningom en av 17 (numera 22) Project Managers inom Varieties of Democracy-projektet. Projektet har växt till gigantiskt proportioner. Några siffror: V-Dem inrymmer 5 forskningsledare, 22 projektansvariga, fler än 30 regionansvariga, 170 landkoordinatörer och forskarassistenter, fler än 3500 landexperter, och leds av ett institut vid Göteborgs universitet med runt 15 anställda. Projektets mål var att göra klassificeringar av statsskick både bättre och mer transparanta genom att plocka isär demokratibegreppet i sina beståndsdelar och sedan skaffa data på dessa liksom en rad nära relaterade begrepp så som mediefrihet, rättsstat, civila rättigheter, jämlikhet, m.fl. Det handlar över 450 indikatorer som sedan kan aggregeras till 81 index och 5 demokrati-index. Tycker en forskare att de definitioner på demokrati som existerar inte täcker det hen menar med ”demokrati” gör den här strukturen det möjligt att sätta samman ett eget demokratibegrepp utifrån samma data.

Oftast när man läser om V-Dem i media handlar det om uppgång eller nedgång i något övergripande demokrati-index, om t.ex. att Ungern ej längre kan klassificeras som en demokrati, eller hur det just nu pågår en våg av autokratisering i världen (vad detta innebär kan du läsa mer om i nästa artikel).

Tanken med att ta in mig i projektet vad att jag skulle modifiera och sen applicera metoder från evolutionsbiologin på V-Dems data. På så sätt skulle inte bara data utan även analyserna vara nya. Vi provade en enorm mängd tillvägagångssätt innan vi 2018 kunde redovisa en översikt över metoder vi menade vore både möjliga och lämpliga att använda. En hel del metoder vi från början trodde var användbara – framför allt de fylogenetiska metoder jag använder mig av i min biologiska forskning – visade sig tyvärr vara oanvändbara. De metoder vi har tagit fram har vi senare utvecklat och implementerat. De metoder vi fokuserat mest på är sådana som besvarar frågor av typen ”Vad kom först – hönan eller ägget?” (Som i princip alla biologer vet är svaret ägget. Ägg med fostervätska, vilket är den typ fåglar har, evolverade för ungefär 340 miljoner år sedan. Hönor, å andra sidan, uppkom inte förrän för ungefär 58 tusen år sedan.) Med dessa metoder har vi sedan undersökt frågan om ordningsföljden på reformer spelar någon roll för hur demokratiseringsprocesser lyckas.

Bland annat har vi undersökt ordningsföljden hos de reformer som ingår i själva demokratibegreppet (dvs. sådant som rösträtt, yttrandefrihet, mötesfrihet samt mått på rättvisa val och vem man får rösta bort,

Det räcker inte med rösträtt för demokrati.

men inte variabler som utbildning och ekonomi). Här har vi identifierat en distinkt ordningsföljd, men också att den inte verkar spela en jättestor roll för hur det går. Den variabel som framför allt sticker ut är att det är bra med en någorlunda självständig valmyndighet tidigt i processen.

Att det är viktigt att de som räknar rösterna ska stå självständiga från de styrande visade sig med all önskvärd tydlighet i det senaste amerikanska valet. Men redan Stalin visste detta. Enligt sin sekreterare utbrast han en gång att ”Jag betraktar det som fullständigt irrelevant vem inom partiet som får rösta, eller hur. Det som är extraordinärt viktigt är däremot vem som räknar rösterna, och hur.”

En övergripande analys av yttre omständigheter har vi dock gjort, som visar att demokratiska grundförutsättningar, ekonomi och utbildning spelar stor roll för hur det går. Länder med rika och välutbildade befolkningar lyckas oftare med sina demokratiseringsprocesser. Det här är ett exempel på den så kallade Matteuseffekten, namngiven från Jesuscitatet: ” Ty den som har, han skall få, och det i överflöd, men den som inte har, från honom skall tas också det han har.” (som den bibelkunnige vet inte bara finns i Matteusevangeliet, utan även i Markus och Lukas). Eller som man också kan sammanfatta det: livet är orättvist.

Projektet har på senare tid kommit att handla mer om statsvetenskap än om kulturell evolution, så det jag har kunnat bidra med har minskat över tid. När nuvarande mina projektanslag tar slut kommer jag därför att gå vidare mot andra uppgifter. Men det har varit en ynnest att få vara med på resan och att få vara delaktig i detta storslagna projekt.

Patrik Lindenfors
Forskare vid Institutet för framtidsstudier.

TEMA: Demokrati

Den tredje vägens autokratisering är här: Vilka är dess kännetecken?

Av Anna Lührman, Sandra Grahn och Staffan I. Lindberg

Nedbrytning av demokratier pågår idag över hela världen, och många än så länge demokratiska länder riskerar att snart förlora sin demokrati. Fenomenet har studerats i vitt skilda länder, såsom Brasilien, Burundi, Ungern, Ryssland, Serbien och Turkiet, och har gett upphov till nya frågor inom den statsvetenskapliga forskningen, där man bland annat kallar den här processen bort från demokrati och mot ett icke-demokratiskt styre för autokratisering.

Autokratisering av många länder samtidigt, så kallade ”vågor” av autokratisering, har skett två gånger tidigare i historien, men det som gör den här tredje vågen av autokratisering speciell är att dagens demokratier i regel urholkas gradvis och under en förklädnad av demokratisk legitimitet. Förr kollapsade demokratier ofta plötsligt, till exempel genom militärkupper, något som var relativt enkelt att identifiera. Det som sker idag är istället att tidigare flerpartisystem långsamt blir allt mindre meningsfulla i praktiken. En av de frågor som framstår som särskilt viktiga i forskningen idag är därför att sätta fingret på exakt när demokratin i ett land upphör. Trots det samförstånd som växt fram inom forskningen saknas det dock lämpliga begreppsliga och empiriska verktyg för att analysera detta mångtydiga fenomen.

En annan viktig fråga, som delvis springer ur frågan hur autokratisering bäst kan analyseras, handlar om hur kraftfull dagens ”autokratiseringsvåg” verkligen är. Vissa forskare gör jämförelser med de demokratiska sammanbrotten i Europa under 1930-talet och de nedbrytande handlingarna av dåtidens antidemokratiska demagoger. Andra vidhåller att världen fortfarande är mer demokratisk, utvecklad och fri än vad som någonsin var fallet under 1900-talet. Hur brett och hur djupt går egentligen dagens autokratisering?

I vår forskning angriper vi dessa två frågor från tre olika håll. Vi börjar med att definiera autokratisering som en tillbakagång för de institutioner som är nödvändiga för att ett land ska kallas en demokrati. Begreppet är bredare än det vanliga uttrycket demokratisk tillbakagång (”democratic backsliding”), vilket för tankarna till en ofrivillig återgång till historiska mönster. Vårt demokratibegrepp bygger därvidlag på statsvetaren Robert A. Dahls definition av demokrati som en ”polyarki”: ett politiskt system bestående av fria och korruptionsfria val, föreningsfrihet, allmän rösträtt, demokratiskt vald regering, liksom yttrandefrihet och tillgång till alternativ information (vid sidan av regeringens).

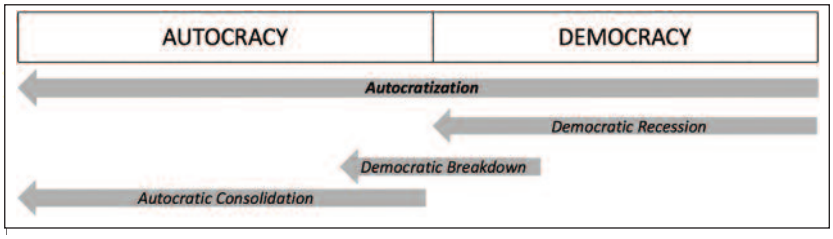

För det andra beskriver vi ett nytt slags operationalisering, som, med stöd i data från forskningsprojektet Varieties of Democracy (V-Dem), på ett systematiskt sätt identifierar episoder av autokratisering i länders historia. Detta nya mått har flera fördelar: det mäter vad vi faktiskt vill studera; det fångar förändringar i hur demokratins spelregler verkligen implementeras; och det är tillräckligt nyanserat för att samtidigt fånga in gradvisa steg i autokratisk riktning. Detta förhindrar att en överdriven tonvikt läggs på snabba förändringar. Slutligen blir det med det nya måttet möjligt att precisera när autokratiserande processer tar sin början, vilket öppnar nya dörrar för vidare studier av dess orsaker.

För det tredje använder vi det nya måttet i en systematisk undersökning, som tillför ett historiskt perspektiv på dagens autokratisering. Undersökningen visar blandade resultat. Å ena sidan kan vi visa att det verkligen pågår en ”tredje vågens autokratisering”, vilken påverkar fler demokratier än någonsin tidigare. Men den utvecklar sig långsamt och bit för bit, vilket har gjort den svår att direkt påvisa tidigare. Härskande eliter undviker nämligen plötsliga och drastiska rörelser i auktoritär riktning utan föredrar istället att efterlikna demokratins institu-

tioner, samtidigt som dess funktioner gradvis urholkas. Detta tyder på att vi bör ta den mer alarmistiska delen av forskarvärlden på allvar.

Å andra sidan tyder våra resultat också på att vi fortfarande lever i ett demokratiskt tidevarv, där över hälften av världens länder kan räknas som demokratiska. Dessutom är de flesta episoder av samtida autokratisering både långsammare och mindre drastiska än sina historiska motsvarigheter, åtminstone än så länge. De länder som idag påverkas förblir alltså mer demokratiska än de länder som upplevde tidigare autokratiseringsvågor.

Idag håller de flesta regimer – även icke-demokratiska sådana – någon form av flerpartival. Plötsliga, illegitima rörelser i autokratisk riktning tenderar att framkalla nationell och internationell opposition. De tester som vi presenterat tyder på att aktörerna bakom dagens autokratisering har lärt sig en läxa och därför agerar mycket försiktigare och mindre iögonfallande än sina historiska föregångare. Det är alltså ingen tvekan om att demokratin är hotad, men den tycks samtidigt besitta en normativ kraft som tvingar aspirerande autokrater att upprätta en bedräglig fasad.

De stater som genomgår den tredje vågens autokratisering förblir därför mer demokratiska än sina historiska motsvarigheter. Å ena sidan kan vi hoppas på att dagens autokratiseringsvåg därför förblir mildare än den första och den andra vågen. Å andra sidan är det möjligt att den tredje vågen fortfarande växer i styrka. Vågen påverkade 22 länder 2017 och ännu fler står på tröskeln. För dessa länder kan vi tänka oss två scenarier. Eftersom autokratiseringen går gradvis kan det hända att demokratiska aktörer förblir tillräckligt starka för att mobilisera ett motstånd. Detta hände till exempel i Sydkorea 2017, då massprotester tvingade parlamentet att avsätta presidenten, vilket gjorde att den tidigare autokratiserande utvecklingen kunde vändas. I andra fall har dock små steg i autokratisk riktning varit början på en utveckling som fört länder – exempelvis Turkiet, Nicaragua, Venezuela och Ryssland – långt ner på den auktoritära delen av skalan. Vidare forskning bör undersöka vad som skiljer dessa två scenarier åt, och hur en utveckling i autokratisk riktning kan hejdas och vändas. En slutsats är dock tydlig: liksom det var för tidigt att utropa ”slutet på historien” 1992 är det för tidigt att utropa ”slutet på demokratin” idag.

Anna Lührmann, Sandra Grahn och Staffan I. Lindberg
Forskare vid Varieties of Democracy Institute vid Göteborgs universitet

Artikeln är ett utdrag ur artikeln ”Grahn, Sandra, Anna Lührmann, & Staffan I. Lindberg. 2020. “Den tredje vågens autokratisering är här” i Johna Hjelm & Christer Nordlund (eds.) Ingen Självklarhet. Umeå: Text & Kultur AB.” som i sin tur är en sammanfattning av artikeln ”A third wave of autocratization is here? What is new about it?”, publicerad i tidskriften Democratization 26:7 (2019). Originalartikeln är försedd med fotnoter, bilagor där de data som artikeln bygger på redovisas, samt en bibliografi.

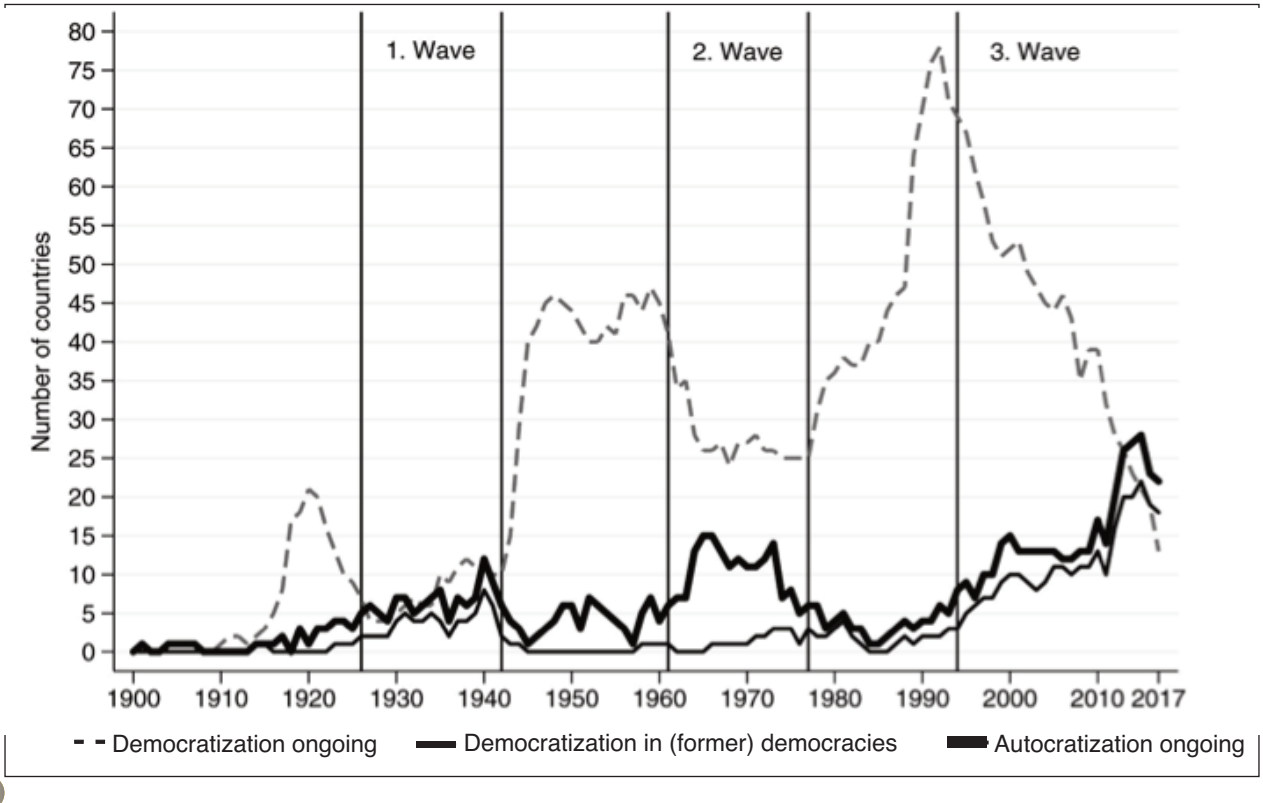

Sanningen har ingen agenda

TEMA: Demokrati

Av Åsa Wikforss

Vi använder bara 10% av vår hjärna. Man kan bota förkylningar genom att äta C-vitaminer. Mässlingsvaccin leder till autism. Människor kan delas in i biologiska raser. Ibland tror vi saker som inte är sanna. Det kan ha olika orsaker. Det kan handla om att en teori är dåligt underbyggd eller om att vi slarvar i vårt tänkande. Det kan handla om ren manipulation och desinformation. Men det kan också handla om att våra känslor tar över och slår ut förnuftet – om att vi tror det vi vill tro och inte det vi har skäl att tro, att vi slår ifrån oss tillgänglig kunskap. Då är vi kunskapsresistenta.

Detta händer förstås inte i största allmänhet, då skulle det gå illa för oss. Vi måste vara mottagliga för den information som våra sinnen levererar (till exempel om var faran lurar, var det finns mat och vatten) och för att lösa problem och samarbeta måste vi ta till oss vad andra människor säger. En helt kunskapsresistent varelse skulle inte överleva länge.

Det är bara i vissa situationer som vi slår ifrån oss kunskap – när fakta-övertygelser som är centrala för vår självbild utmanas. Det kan handla om att vi är fåfänga. Jag tror att jag är en riktig stjärna på att köra bil (de flesta tror att de är bättre än genomsnittet). Evidensen hopar sig att jag är slarvig och ouppmärksam. Om då någon försöker berätta för mig hur det är finns det en stor risk att jag blir arg, slår ifrån mig evidensen och avvisar den andre som ogin.

Men det handlar också om farligare mekanismer, om att vi ibland bryr oss mer om att tro det andra i vår grupp tror än att tro det som det finns skäl att tro: Ideologisk eller politisk tillhörighet styr vilka faktapåståenden vi accepterar. Amerikanska forskare kallar detta för det politiskt motiverade tänkandet. Experiment visar att när det gäller påståenden som fått politisk betydelse (till exempel om klimatet eller om invandring) så tenderar vi att vara kunskapsresistenta. Vi ser inte evidens som tydligt går att se. Vi läser tabeller fel. Vi avfärdar experter. Att skydda gruppen blir viktigare än att ta till sig kunskap.

Ju mer polariserat samhället blir, desto starkare blir grupptänkandet. Detta samverkar med dagens splittrade medielandskap, där alla har sina källor och falska nyheter sprids med blixtens hastighet. Och desinformation fastnar: Försök att korrigera kan till och med leda till baktändning – till att vi tror det falska ännu starkare. Den gemensamma bilden av verkligheten undermineras och det demokratiska samtalet omöjliggörs.

Den farligaste typen av desinformation är den som riktas mot demokratins grundpelare – desinformation om rättsväsende, medier och forskning. Trump ifrågasätter domstolars neutralitet, utpekar etablerade medier som ”falska” och avfärdar experter som en maktelit. Även i Sverige sprids påståendet att etablerade medier har en agenda och tilltron till forskning faller. När förtroendet för medier, forskare och rättsväsende undermineras lämnas banan fri för auktoritära krafter att lura på människor en förvrängd världsbild och demontera demokratin – att försvaga oberoende domstolar, att inskränka den fria forskningen och begränsa press- och tryckfriheten.

Som historikern Timothy Snyder har sagt: ”Post-sanning är pre-fascism.” För att stävja den här utvecklingen krävs det att vi tar kunskapen på allvar. Vi måste alla se till att inte bidra till att sprida desinformation. Vi måste tro på sanningen och ständigt ställa oss frågan: Har jag goda skäl för mina övertygelse.

Åsa Wikforss
Ledamot i Svenska Akademien
Professor i Teoretisk filosofi vid Stockholms universitet.
Texten har tidigare förekommit i SVT:s Idévärlden. Återpubliceras med författarens tillstånd.
Mårten och Åsa Wikforss bok *Därför demokrati: om kunskapen och folkstyret* utkommer i maj 2021.

Humanisternas kongress 2020

Den andra delen av Humanisternas kongress 2020 genomfördes 24-25 oktober. Denna helg deltog cirka 60 medlemmar, av vilka 43 var kongressombud. Nedan sammanfattas de viktigaste besluten som fattades av kongressen. Mer information finns i årsmötets protokoll som skickats hem till samtliga medlemmar.

VIKTIGA BESLUT

Förbundsstyrelsen föreslog att Humanisterna ska förespråka att rösträttsåldern sänks till 16 år vid allmänna val. Detta förslag avslogs av kongressen.

Kongressen beslutade att Humanisterna inför valet 2022 proaktivt ska opinionsbilda för kommunalisering av begravningsverksamheten.

Kongressen beslutade att Humanisterna tar ställning för ett införande av ett tredje juridiskt kön.

Kongressen beslutade att Humanisterna gör en värvningskampanj riktad mot yngre personer.

Kongressen beslutade att Humanisterna tar fram en strategi för mer omfattande ceremoniverksamhet, samt att förslag för att genomföra strategin lämnas till kongressen 2022.

Kongressen beslutade att Humanisterna ska ta tydlig ställning för legalisering av dödshjälp enligt en metod som bestäms genom en utredning som anpassas till svenska förhållanden.

Kongressen beslutade att Humanisterna uppmanar alla riksdagspartier och riksdagen att rätten att hemma förvara aska efter avliden skall införas.

VERKSAMHETSINRIKTNING

Kongressen fastställde förbundsstyrelsens förslag till verksamhetsinriktning och ekonomiska riktlinjer med tre tillägg:

Att förbundets verksamhetsinriktning även fortsatt ska innefatta ett aktivt arbete för att i Sverige införa förbud mot all icke-medicinskt motiverad barnomskärelse.

Att förbundsstyrelsen tar fram en föreningsmanual som beskriver för hur vår organisation och interndemokrati fungerar med mera.

Att förbundsstyrelsen bör utreda möjligheten att stärka förbundets ungdomsverksamhet.

Vid den förra delen av kongressen i maj 2020 valdes en ny förbundsstyrelse. Styrelsen är presenterad på Humanisternas hemsida.

Ulf Gustafsson

Har du juridisk kompetens?

Vi har för närvarande religiösa program i public service och vid Humanisternas årsmöte framfördes en motion om att undersöka om detta är förenligt med gällande lagstiftning.

Vi i förbundsstyrelsen yrkar på en mer ickekonfrontativ linje där vi försöker erbjuda mer sekulära programidéer till public service, bl.a inslag till UR Play om sekulär humanism som för tillfället är under inspelning. Det finns dock möjlighet att arbeta på flera fronter så om vi har någon medlem med juridisk kompetens som vill driva denna fråga så är vi hjärtligt tacksamma om ni hör av er till oss i styrelsen.

Maila oss i styrelsen på *humstyr20@humanisterna.se*

DEBATT!

Replik angående kommunalisering av begravningsversamhet

Av Ulf Gustafsson

I Humanisten nummer 4 2020 kritiserar Daniel Strandlund Humanisternas kongressbeslut att satsa på opinionsbildning för kommunalisering av begravningsverksamheten inför valet 2022. Tyvärr bygger en stor del av kritiken på ett missförstånd av vad Humanisternas ställningstagande innebär. De grundläggande värderingar som Daniel hänvisar till är de som Humanisterna står upp för.

Begravningsverksamheten är ett myndighetsuppdrag och huvudmannen för verksamheten ansvarar för begravningsplatser, gravsättning, kremering, lokal för förvaring och visning av stoftet, lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler med mera. Verksamheten finansieras av en särskild begravningsavgift som betalas via skattsedeln. Huvudman är idag Svenska kyrkans församlingar med undantag för Stockholm och Tranås, där kommunen är huvudman.

När Humanisterna förespråkar kommunalisering av begravningsverksamheten innebär det att alla kommuner ska ta över uppdraget från Svenska kyrkan, såsom redan är fallet i Stockholm och Tranås. Vad som ingår i uppdraget förändras inte, utan detta regleras av bland annat begravningslagen. En kommun kan exempelvis inte bestämma att alla ska begravas enligt kristen sed, eftersom detta bryter mot lagen.

En kommun kan dock bestämma vad den neutrala lokalen för begravningslokaler ska var. Om en hembygdsgård är tillräckligt eller om en ny speciell ceremonilokal ska byggas. Kommunen kan även bestämma i vilken omfattning verksamheten ska skötas av kommunalt anställd personal eller om tjänster ska köpas in av privata aktörer.

Huvudargumenten för kommunalisering av begravningsverksamheten är två. För det första att i en sekulär stat ska inte Svenska kyrkan sköta myndighetsutövning. För det andra att dagens system är odemokratiskt då alla som inte är medlemmar i Svenska kyrkan har en högst begränsad insyn och närmast obefintligt inflytande över en skattefinansierad verksamhet.

En förhoppning är att i och med en kommunalisering kommer verksamheten också bli mindre präglad av kristna och konservativa värderingar, men eftersom mycket av verksamheten är specificerad i begravningslagen behöver även denna lag liberaliseras. Detta är dock en annan fråga och något Humanisterna också driver (se DN Debatt 3/1). Detta gör vi helt i linje med det Daniel skriver: människans möjlighet att själv få bestämma över sitt liv, sin död och sig själv.

Utifrån kongressbeslutet kommer förbundsstyrelsen ihop med lokalavdelningarna ta fram en plan för opinionsbildning under nästa år. Detta är inte den mest vitala av de frågor Humanisterna driver, men den är viktig för införandet av en sekulär stat, begränsande av religiösa organisationers inflytande över samhället och för ökad demokrati.

Ulf Gustafsson
Förbundssekreterare

Dagens 16-åringar har vad som krävs för att rösta

DEBATT!

Av Patrik Lindenfors

Land efter land inför rösträtt för 16-åringar. Varför måste just Sverige vänta med reformen? Rösträtt för 16-åringar skulle förändra valmanskåren till att mer fokusera på framtiden än att bevara gamla privilegier, ge en mer välinformerad debatt gällande skol-, integrations- och klimatfrågor, samt resultera i en mer politiskt engagerad ungdom. De nackdelar som framförts visar sig vid närmare granskning tomma på innehåll.

Argentina. Bosnien-Hercegovina, Brasilien, Ecuador, Jordanien, Kuba, Nicaragua, Österrike och fler därtill har numera allmän rösträtt för 16-åringar. I andra länder har man också sänkt rösträttsåldern, men då bara på lokal nivå, till exempel i Norge och Tyskland. I Sverige är Svenska kyrkan föregångare på området - trots att man håller hårt i en 2000 år gammal mirakelberättelse – och tillåter 16-åringar att rösta i kyrkovalet. Europarådet antog 2011 en resolution om att 16-åringar bör få rösta i Europavalen.

Skälen för en sänkning är många. Samhället förändras allt snabbare. Företeelser man förut inte ens drömde om i science fiction-berättelser är nu del av vardagen. Ska Sverige behålla tätplatsen som ett av världens mest innovativa länder måste vi ligga i framkant på dessa förändringar – helst driva dem. Den snabba utvecklingen i kombination med en åldrande befolkning har istället effekten att gapet mellan det som en gång lärts in och den kunskap som krävs blir allt större hos väljarna. Den svenska valmanskåren blir nämligen äldre. Medellivslängden ökar varje år och någon övre gräns för rösträtt är varken önskvärd eller möjlig. Medan äldre människor ser samhället förvandlas kring dem i en förskräckande fart lever 16-åringar mitt i denna förändring.

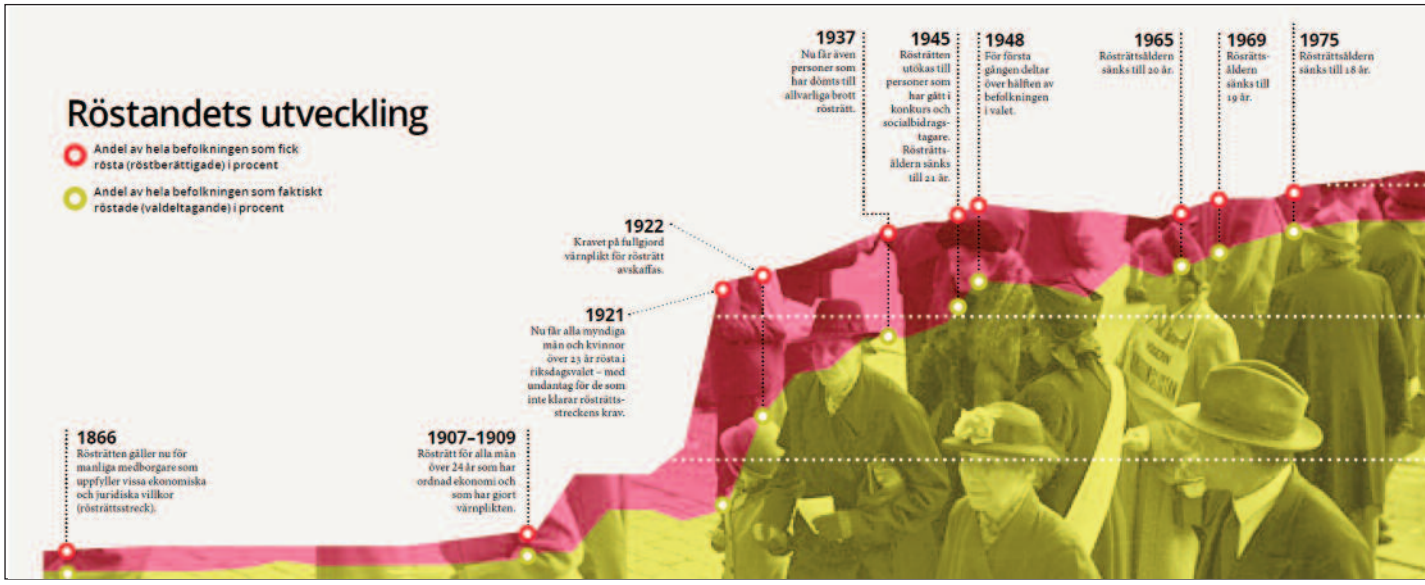

En del menar dock att 16-åringar är ansvarslösa och i högre utsträckning skulle busrösta eller lockas av extrempartier. Men är inte ansvarslöshet en väldigt konstig anklagelse från de tidigare generationer som orsakat exempelvis klimatförändringarna och nu vägrar ta de politiska beslut som krävs för att göra något åt dem? Valundersökningar i Niedersachsen har för övrigt visat att 16-åriga väljare inte alls röstar mer populistiskt. Istället har den yngsta åldersgruppen högre valdeltagande än genomsnittet. Påståendet om större politisk ansvarslöshet hos 16-åringar har således ingen grund.

Bristande kunskap är ett annat argument som anförts mot 16-årig rösträtt. Men trots debatten om den svenska skolans kris är den långt bättre än under Jan Björklunds skoltid, både i pedagogisk metodik (mindre utantillinlärning och korvstoppning, större fokus på förståelse) och kunskapsstoff (genom all ny vetenskaplig och omvärldskunskap som tillkommit). 16-åringar är idag mer välinformerade om världen, vetenskap och politik än väljar någonsin tidigare haft möjlighet att vara. Brist på kunskap kan inte an vändas för att avfärda 16-åringars rätt att rösta.

16-åringars intellektuella kapacitet då? Ett av de intressantaste resultaten inom intelligensforskningen är det mönster som går under beteckningen Flynn-effekten – resultaten på IQ-tester har ökat per generation i snart 100 år i alla länder där mätningar har skett. Varför människor blir allt intelligentare är inte känt, men orsaken är garanterat inte genetisk (eftersom förändringen går för snabbt) utan har med saker som näringstillgång, skolning och uppväxtens komplexitet att göra. Det finns också tecken på att de största förbättringarna sker i de grupper som har lägst resultat på testerna – samhället blir sakta mer jämlikt vad gäller intellektuell kapacitet. 16-åringar är idag således i genomsnitt intelligentare än många tidigare generationers förstagångsväljare någonsin fick möjlighet att bli. Intellektuell kapacitet kan därför inte heller användas för att avfärda 16-åringars rätt att rösta.

Ett annat motargument är att rösträtten bör vara knuten till myndighetsåldern; att man inte bör luckra upp definitionen för vad som är ett barn. Bland annat har demokratiminister Birgitta Olsson framfört detta argument. Men trots att man är myndig vid 18 får man inte handla på systemet förrän man är 20 och måste vara 25 för att få adoptera eller sterilisera sig. Straffmyndig blir man vid 15 och skolplikten upphör vid 16. Den som är 16 får driva egen rörelse och bestämma över sin arbetsinkomst. Det finns många olika åldersgränser fördelade på var sida om myndighetsåldern och ingen egentlig anledning att låsa just rösträttsåldern till myndighetsåldern.

I och med att mandatperioden idag är 4 år måste man också betänka att det finns de som får vänta till 22 innan de får rösta. Med 16 som rösträttsgräns skulle genomsnittsåldern på förstagångsröstare istället bli 18. Vidare skulle det sporra till större intresse och mer politiskt engagemang att få vara med och ta verkligt ansvar för samhället, något som skulle gjuta energi både i de aktuella årskullarna och i framtidsdebatten i stort. Skolan är en allt hetare valfråga, men den väljargrupp som har närmast erfarenhet av den har inget att säga till om.

Är det kunskap som ska vara avgörande för vem som ska få rösta bör vi införa en kunskapstest; är det förmåga att ta ansvar som ska vara kriteriet bör vi kontrollera grad av ansvarstagande hos väljarna; är det intellektuell kapacitet som ska vara avgörande så bör vi införa obligatorisk IQ-test – vi löser inte dessa invändningar mot ungdomars rösträtt med en åldersgräns satt på fel premisser. Dagens 16-åringar är fullt kapabla att själva värdera alternativ och välja parti. Att tillåta dem att rösta skulle ge ett större fokus på framtidsfrågor än vad som nu är fallet, något som är centralt i en värld med allt snabbare förändringar. Internationellt inför fler och fler länder rösträtt för 16-åringar. Sverige bör vara med och leda den utvecklingen.

Patrik Lindenfors

Texten publicerades på DN Debatt 29 juli 2013
(Bildkälla: Riksdagsbroschyren Demokratin står aldrig stilla)

Rösträttens utveckling i Sverige. Idag har 73 % av Sveriges befolkning rösträtt. De 27 % som inte får rösta är barn under 18 år och utländska medborgare.

Skapa ett äkta sekulärt mångkulturellt samhälle

Låt inte religiösa förtryckare kidnappa det mångkulturella!

Av Ingwar Åhman-Eklund

DEBATT!

Ett mångkulturellt samhälle borde vara ett gott samhälle för oss humanister som är för ett tolerant samhälle där människor med helt olika värdegrunder och bakgrunder kan leva och umgås på ett förtroendefullt sätt utan att utsättas för förtryck och förföljelse. Där ateister, humanister och religiösa kunde umgås på ett naturligt sätt utan att någon grupp fick bestämma vad man borde tycka. Ett forum för ideutbyten och många åsikter. Det skulle kunna vara en värdefull komplettering av det svenska sekulära samhället.

Men tyvärr har flertalet mångkulturella stadsdelar kidnappats av religiöst ortodoxa islamister som infört en s.k. hederskultur. En så kallad kultur som gjort att 240 000 tjejer drabbats av hedersförtryck. Tjejerna får till exempel inte gifta sig utanför den egna etniska gruppen.

Sverige har under de senaste åren tagit emot ett stort antal nya invånare. Tyvärr har integrationen av dessa misslyckats och de har bosatt sig i särskilda stadsdelar med hög arbetslöshet, så kallade utanförskapsområden. Dessa stadsdelar har ju blivit själva motsatsen mot ett mångkulturellt samhälle.

Nämligen ett SÄRKULTURELLT SAMHÄLLE oftast behärskat av religiösa fanatiker.

Men för oss Humanister borde tanken på ett mångkulturellt samhälle vara god. Ett samhälle som är öppet för många olika värdegrunder. Ett samhälle där den enskilde själv kan välja vad den tror på. Ett samhälle där kvinnoförtrycket bekämpats.

Vi humanister måste kämpa för att förverkliga ett äkta mångkulturellt samhälle. Det är viktigt att hjälpa till med att avskaffa särkulturella utanförskapsområden med en socialt, ekonomiskt och etniskt segregerad befolkning. Områden som plågas av kriminalitet och hedersförtryck. Områden som utmärker sig genom att det att det just är en verklig mångfald som saknas.

Humanisterna som står för ett öppet och mångsidigt sekulärt samhälle skulle ha mycket att vinna på att ett äkta mångkulturellt samhälle kunde förverkligas. Det skulle göra det lättare för oss att arbeta för ett sekulärt, västerländskt samhälle med jämställdhet och kvinnligfrigörelse.

Det borde vara en av Humanisternas viktigaste kampfrågor.

Ingwar Åhman-Eklund
Medlem i många år.

> Men för oss Humanister borde tanken på ett mångkulturellt samhälle vara god. Ett samhälle som är öppet för många olika värdegrunder.

Kulturrelativismen hotar demokratin

Av Lars Torstensson

DEBATT!

Demokrati är i själva verket demonkrati, hävdade man för några år sedan i den extremkristna rörelsen Livets Ord. Tanken var att Gud ska styra samhällsutvecklingen och inte människan, som anses vara ond och styrd av djävulen.

Liknande tankegångar florerar också i delar av islam, och i islamisk tappning accepteras inte bara teokratiskt demokratiförakt utan även kvinno- och hbtq-fientlighet i förvånansvärt stor utsträckning. Ty det finns en tendens att bedöma "främmande" kulturer och religioner med en annan och mer överseende måttstock än den egna kulturen och religionen. Demokratiskt tvivelaktiga sammanslutningar med koppling till Muslimska Brödraskapet har dessutom fått mångmiljonbelopp i samhällsstöd.

Avsikten med detta stöd, som undergräver samhällets värdegrund, har ofta varit att vinna muslimska anhängare till politiska partier och andra organisationer. Jag har själv bevittnat hur bakåtsträvande kulturrelativism har fått insteg i bland annat Miljöpartiet, RFSL, RFSU och IOGT-NTO.

Den senare organisationen framställer sig exempelvis som ett demokratiskt föredöme, och man är noga med att inte samarbeta med Sverigedemokraterna. Men man har inte haft några betänkligheter mot att låta Mehmet Kaplan (mp), som tvangs att avgå ur regeringen på grand av samröre med islamister och turkiska fascister, under en tid vara ordförande i IOGT-NTO Stockholm.

2018 medverkade också Ungdomens Nykterhetsförbund i Muslimska Familjedagarna, som arrangerades av flera extrema organisationer, och som har gett röst åt jihad- och shariaförespråkare, en del rena hatpredikanter. När jag i en kongressmotion kritiserade detta frångick IOGT-NTO interndemokratin och vägrade fegt att på vanligt sätt publicera motionen i kongresshandlingarna. I stället lade man locket på!

Att agera så är givetvis ett svek både mot liberala muslimer och mot nykterhetsrörelsens egna ideal.

Lars Torstensson

> Det finns en tendens att bedöma "främmande" kulturer och religioner med en annan och mer överseende måttstock än den egna kulturen och religionen.

Tillståndet för yttrandefriheten och Big Tech 2021

DEBATT!

Av Anders Hesselbom

År 2021 befinner vi oss i ett läge där yttrandefriheten har privatiserats och ligger i händerna på en handfull gigantiska företag, utan samhällsansvar. Vem som helst kan på lösa och godtyckliga grunder avstängd från Twitter, Facebook, Instagram och YouTube, och för den som drabbas kan konsekvenserna vara avsevärda. Anhängare av totalitära ideologier, främst på de politiska ytterkanterna, betraktar detta en önskad utveckling eftersom det flyttar maktbalansen i en mer kontrollerbar riktning: Om obekväma röster förlitar sig på privata bolag med vinstintresse för att höras, kan man få gehör för att utpeka de obekväma som oönskade, och underhålla idén att plattformen blir mer attraktiv bara dessa obekväma röster försvinner. Konton och inlägg anmäls hejvilt, och teknikjättarna samarbetar för att behaga sina användare, eftersom deras affärsmodell bygger på att kunna berätta för sina kunder att användarbasen är stor och lycklig. Totalitära krafter har lärt sig att dra nytta av de kommersiella aktörer som de rent ideologiskt föraktar, och är därför nöjda med att det offentliga samtalet ligger i deras händer. Avstängningar från sociala medier sker ofta koordinerat mellan bolagen för den som blir avstängd blir ofta avstängd från alla plattformar samtidigt.

I USA händer det faktiskt personer som vill begränsa andras möjlighet att tala fritt faktiskt helt öppet tillskriver negativa attribut till yttrandefriheten på sociala medier. Jag har själv sett hur förklaringen bakom nazismens utbredning berodde just på att Tyskland hade yttrandefrihet. Men de allra flesta säljer in yttrandefrihet som något annat än vad det är. Yttrandefrihet innebär möjligheten att bli hörd när man talar fritt, utan risk för repressalier. ”Jag är för yttrandefrihet, men” är inte mycket mer begåvat än ”jag är inte rasist, men”. Om man påstår att man är för yttrandefrihet "men" med tillägget att man till exempel måste bära negativa konsekvenser efter att ha yttrat sig, så är man lika mycket mot rasism som den som inte är rasist, ”men”. Den personen kommer aldrig någonsin leva upp till sitt rykte om att vara för yttrandefrihet, aldrig försvara den friheten, aldrig försvara någon som drabbas av att inte kunna bli hörd, och förmodligen aldrig någonsin ta reda på vad ordet, som är så gynnsamt att använda som delbeskrivning av det egna jaget, över huvudet taget betyder. ”Det är ingen mänsklig rättighet att få posta inlägg på Twitter” kan det heta, ironiskt nog från personer som skulle betrakta en avstängning från sociala medier som en enorm inskränkning.

Jo, möjligheten att yttra sig är en mänsklig rättighet. Den som åtnjuter mänskliga rättigheter har äganderätt, tankefrihet, rätt att betraktas som oskyldig till motsatsen bevisas, rätt till likabehandling och rätt till hjälp från domstol. Och den som åtnjuter mänskliga rättigheter har friheten att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser, och en stat som försvarar sina medborgares mänskliga rättigheter kan inte lämna frågan om yttrandefrihet bakom sig bara för att det idag är privata aktörer som möjliggör den. Om vi höjer den högsta nivån av möjlighet att nå ut med sitt budskap, tack vare Twitter, gör vi bara fallhöjden högre för den som stängs av. Ibland föreslår yttrandefrihetens fiender att den som vill ha yttrandefrihet kan bygga sin egen plattform, men det förslaget presenteras givetvis under vetskapen det inte går. För att nya aktörer ska ha en chans behöver konkurrensen fungera bättre, men det finns fler problem: Konspirationsteoretiker och extremhögern. En plattform som till exempel Parler har inget annat att erbjuda sina användare än det fria ordet, vilket attraherar människor som högaktningsfullt struntar i de inskränkningar som faktiskt finns i olika sta-

tersom till exempel hets mot folkgrupp och olika typer av hot. En konsekvens blir att användarbasen inte attraherar ”vanliga människor”, en annan att ingen app-butik eller webbhotell vill handskas med dem. Skulle man komma runt detta problem, kan du ändå inte gå från noll användare till något som kan tävla med t.ex. Facebook med sina knappt tre miljarder användare. Man kan alltså konstatera att konkurrensen har satts ur spel, och en kortsiktig lösning på det problemet är att stater ställer krav på sociala medier att faktiskt ha högt till tak, med en gräns som går vid hot, uppvigling och liknande.

Fria nationers konkurrensverk har inte lyckats tjänat sitt syfte. Det skulle vara lättare att nöja sig med att lägga vissa mänskliga rättigheter i privata företags händer om det fanns mer mångfald. En godtycklig avstängning från en plattform skulle vara lättare att acceptera om det fanns flera likvärdiga konkurrenter att gå till istället. Och även om så vore fallet, är det inte konstigt att en fri nations stat ställer krav på aktörer som är verksamma hos dem. Den som vill använda den Svenska befolkningen och deras offentliga samtal som underlag till sina kunder, borde vara ett självklart mål för statens motkrav på att garantera att taket är tillräckligt högt för att tillgodose alla nationens medborgare. Företagens morot för att få tillgång till ländernas medborgare ska vara att även medborgarna kan få något tillbaka. Ställs inga sådana motkrav kommer yttranden av den typen som yttrandefriheten syftar till att skydda, göras i rädsla att förlora sin chans att bli hörd. I värsta fall kommer medborgaren idka självcensur. Så att man säger sig vara för yttrandefrihet betyder ingenting. För att avgöra om någon är för yttrandefrihet måste man titta på till vilken grad de försvarar sin meningsmotståndares rätt att, utan hänsyn till konsekvenser, tala och bli hörd. Att bereda rum för oppositionella åsikter och mot vilka svåra ställningstaganden som helst, ska vara lika självklart som nolltoleransen mot överträdelser i form av till exempel. hot och uppvigling

Anders Hesselbom
Ordförande Humanisterna Örebro

Därför är jag muslim och humanist

PÅ TVÄRS

Av Amin Gohari

Jag heter Amin Gohari och jag föddes i Afghanistan. Men min familj och en mängd släktingar tvingades fly till Iran när jag var 6–7 år. Min pappa, som återvände till Afghanistan, blev mördad. Kvar i Iran blev mamma, min yngre syster och jag. Jag kom till Sverige som asylsökande 2015.

När jag kom till Gustavsviks Camping, på Gotland i november, var det en chock att träffa den svenska personalen som arbetade där:

- De var glada och vänliga.
- De pratade och hjälpte oss på alla möjliga sätt.
- Det var både män och kvinnor - de jobbade ihop som kompisar och använde förnamn.

Varför blev jag så omtumlad? Jag hade fått lära mig att alla icke-muslimer var dåliga människor.
Här träffade vi människor som absolut inte var muslimer, som behandlade oss med respekt. Personalen skrek inte slagord mot oss. De försökte på alla sätt hjälpa oss och de spred en trevlig stämning omkring sig. Det var helt nytt för mig och skakade om mig totalt.
Dessutom kom olika gode män och besökte campingen. Vi asylsökanden hade inget att göra, därför jag samlade redan från början ihop intresserade barn och ungdomar och vi började träna på svenska ord. Då klev Anne in, hon hade blivit utsedd till god man för Zabi, som var med på mina lektioner. Svenska Anne kom minst en gång per vecka, och ofta hade hon med sig cyklar, kläder och annat som hon delade ut. Vad hade jag kommit till för underligt land? Allt var väldigt konstigt och det påverkade mig mycket.

Jag såg att man kan umgås och visa respekt för alla typer av människor.

När jag i Sverige, för första gången, hade obegränsad tillgång till nätet, hittade jag Koranen på persiska! Vi muslimer har bara tillgång till Koranen på arabiska! Det betyder att många muslimer, inte kan läsa vad det står i den. I stället är det imamer och mullor som berättar vad boken innehåller.

Jag började febrilt läsa på nätet och hittade saker som inte alls stämde med vad jag hade fått lära mig Jag insåg också, att Koranen inte alls innehåller så många regler och förmaningar, som man sagt till mig. Många regler kommer från olika tolkskolor som dessutom inte är eniga - deras tolkningar av Koranen kan ibland vara helt olika.

Jag fick tillgång till Koranen på mitt eget språk.

Jag minns en middag med familjen von Corswant när vi satt ute i Annes trädgård. De diskuterade islam och andra religioner. Jag var tyst, Anne vände sig till mig och sa: ”Amin, du vet väl att Muhammed gifte sig med en 9-åring och att han påstod sig ha fått specialtillstånd från Gud att ha åtta fruar, medan alla andra får ha max fyra? Jag blev helt tagen på sängen. Vad är det svenskarna säger?

Jag satt fortsatt helt tyst och lyssnade hur de diskuterade religion med varandra. De tog upp motsägelser i både Koranen och i Bibeln! Det får man ju absolut inte göra! Vi fick aldrig lära oss att föra en sansad diskussion. Om man inte höll med, skrek man och viftade med armarna, men aldrig att man lugnt förklarade VARFÖR man tyckte som man gjorde. Innan jag somnade den kvällen, hittade jag information på nätet – det om Muhammed stämde. Jag var chockad och det dröjde länge tills jag kunde sova!

Jag lärde mig att man skulle förklara varför man hade en åsikt – då behövs kunskap.

När jag sedan flyttade in till Visby och började arbeta, upptäckte jag hur annorlunda svenska kvinnors ställning var. Flera av mina svenska arbetskamrater var sammanboende med sin partner. De delade på mycket av hemarbetet och även männen tog hand om sina barn. Kvinnor gick ut tillsammans på restaurang, utan att deras män verkade tycka att det var konstigt. Det här var en stor sak för mig att ta in. Jag hade aldrig tidigare funderat på jämställdhet mellan könen – som man, hade jag inte ens reflekterat över, att det

fanns ett sådant ord! I samhället där jag växte upp, finns en stark könsuppdelning som man lever efter. Jag såg hur mina arbetskamrater umgicks och levde på ett helt annat sätt. Då började jag tycka om det jag såg.

Samtidigt såg jag att de asylsökande familjerna hade stora problem. På SFI fick alla undervisning om jämställdhet. De gifta kvinnorna var snabba med att ta till sig den nya informationen, men inte deras män. Vilka konflikter, bråk och gräl det blev i hemmen! Jag fick ofta höra: ”Hur skall vi kunna hålla ordning på våra kvinnor om de själva får gå ut tillsammans på offentliga tillställningar?”. De flesta muslimska män här, ser jämställdhet som en fullständigt oönskad del av sitt nya liv och de håller benhårt fast vid den gamla traditionella könsuppdelningen de föddes in i.

Jag kom fram till att jämställdhet mellan könen borde vara en självklarhet för alla.

Sex är väldigt komplicerat för muslimer, speciellt för kvinnor. Man skall gifta sig med den som föräldrarna utser. Det förekommer idag, att vissa ser mellan fingrarna om sex förekommer mellan förlovningsritualen och själva bröllopsfesten. Det finns många sätt att fejka blod på lakanet efter bröllopsnatten, inför de släktingar som är satta att kontrollera att bruden varit oskuld fram tills dess.

En imam kan viga en gift man med ytterligare en kvinna enligt svensk lag om imamen tydligt påtalar för paret att det här är inte ett juridiskt äktenskap, utan en religiös ceremoni. Mannen får ha fyra fruar på det här sättet, men omvänt gäller inte. Men hur hanterar Sverige det här i nästa steg? När, de enligt svensk lag ogifta, ”fruarna” börjar föda barn? Kvinnorna förväntas vara hemma med barnen medan mannen arbetar. Det kan därför bli svårt att försörja samtliga och oftast behövs socialbidrag. Jag undrar hur hanteras det här i Sverige idag?

En imam kan viga en gift eller ogift man med en prostituerad. En shiamuslim betalar pengar till en imam som viger honom med en kvinna för att ha sex. Efter några timmar säger mannen att han förskjuter kvinnan och därmed är ”äktenskapet” upplöst. Jag blir upprörd när jag ser det här i min omgivning!

Min "svenska mamma" Anne och jag själv.

I Sverige är det inte straffbart att vara prostituerad, däremot att köpa sex. En sådan här ”vigsel” är ingen juridisk vigsel. Jag anser jag att både männen och imamer som håller på med det här skall lagföras och straffas!

I Sverige kunde jag hitta fakta om homosexualitet. Att det förekommer både hos djur och människor. En viss andel föds som homosexuella – det är fakta - men det bestraffas med döden i många länder. I flera sådana länder finns det så kallade danspojkar. Rika män kan sitta och titta på dansen, och mot betalning ta med sig en av scenens unga pojkar och försvinna in i ett intilliggande rum.

Förljugenheten kring sex är avskyvärd. Det känns numer riktigt för mig, att kunna vara sambo och hinna uppleva vardagen tillsammans, innan jag gifter mig. Jag har min muslimska tro inom mig, den behöver inte visas upp för andra. Religionen är ett kärleksbudskap i första hand. Jag har också börjat förstå att könstillhörighet är väldigt komplicerat.

Jag avskyr förljugenheten kring sex som finns inom islam.

Utan min ”svenska familj” hade jag aldrig kommit till de insikter som jag har idag. Jag hade antagligen inte ens varit i livet, om jag inte hade haft dem. Nu går snart mitt treåriga tidsbegränsade uppehållstillstånd ut, och kampen om att få stanna kvar börjar på nytt.

Jag har haft en ofantlig tur, som träffade svenska Anne för 5 år sedan. Numer är jag en i ”min svenska familj” och deltar i alla olika familjesammankomster och högtider. Flertalet i familjen är medlemmar i Humanisterna. Efter att ha fått ögonen öppnade, blev det naturligt för mig att också gå med. Islam står inte alls i motsats till vetenskap. Jag känner mig inte längre pressad av att delta i religiösa fester där någon sitter och läser ur Koranen på arabiska, medan övriga sitter och lyssnar utan att veta vad som sägs. Jag bär numer min religion inom mig i mitt hjärta. Islam har många bra levnadsregler. För mig är det viktigaste kärleksbudskapet och att jag behandlar andra med respekt, så som jag själv vill bli bemött.

Jag hoppas att jag får fortsätta min resa in i det svenska samhället och att vara en modern muslim med stor nyfikenhet.

Amin Gohari

Och...

så gratulerar vi Elena Tsagrinou, till sin vinst i Cyperns Eurovisionuttagning. Med sitt bidrag El Diablo lyckades hon få 13 000 upprörda kristna att signera ett upprop för att stoppa hennes hädiska och satanistiska eurovisionsbidrag. En kränkt tittare ringde också in och hotade bränna ner TV-huset i Nicosia.
Lyssna här:
https://youtu.be/HRIvhTSUDnU

KULTUR

Tro på sanningen

Ur "Om Tyranni - tjugo lärdomar från tjugonde århundrandet" Timothy Snyder

Att misstro fakta är att misstro friheten. Om ingenting är sant kan ingen kritisera makten: det finns ingen grund för att göra det. Om ingenting är sant är allt bara ett spel. Den fetaste plånboken bekostar de mest bländande strålkastarna.

Du underkastar dig tyranniet när du inte vill se skillnaden mellan vad du vill höra och vad som faktiskt är sant. Att vända ryggen åt verkligheten kan kännas naturligt och behagligt, men resultatet är att du upplöses som individ, och då faller alla politiska system som vilar på individualism. Som Victor Klemperer och andra iakttagare av totalitarismen har konstaterat dör sanningen på fyra sätt, och vi har just bevittnat alla fyra (…under President Trumps regeringstid, Humanistens redaktions anmärkning).

Det första är den ohöljda fientligheten till kontrollerbara fakta. Man presenterar påhitt och lögner som om de vore sanningar, något presidenten gör i stor omfattning och snabb takt. Under valkampanjen 2016 befanns det att 78 procent av hans påståenden som han uppgav var sanna tvärtom var falska. Denna andel är så hög att de korrekta uttalandena ter sig som oavsiktliga snedsteg på vägen till fullständig lögn. Att framställa världen som sämre än den är blir början till en fiktiv motvärld.

Det andra sättet är schamanistiskt skanderande. Som Klemperer noterade är den fascistiska stilen beroende av »ändlös upprepning«, avsedd att göra det falska trovärdigt och det brottsliga önskvärt. Det systematiska bruket av öknamn som »Lögnaktige Ted« och »Tjuvaktiga Hillary« förflyttade vissa karaktärsdrag som hade pas

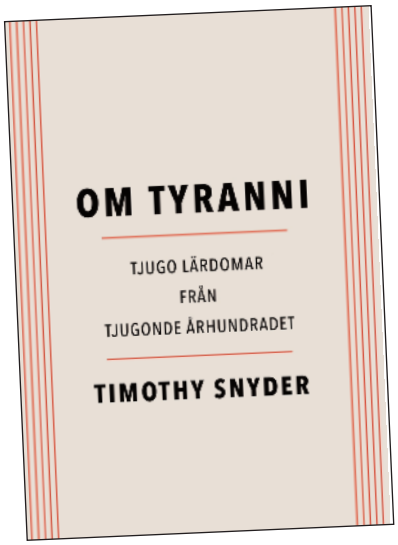

Om Tyranni -tjugo lärdomar från tjugonde århundrandet
Timothy Snyder
2017,
Albert Bonniers förlag
ISBN: 978-91-0017-415-6

sat bättre som etiketter på presidenten själv. Men med ihärdig upprepning på Twitter lyckades vår president förvandla individer till klichéer som andra sedan uttalade högt. På valmötena innebar de omtjatade fraserna »Bygg muren« och »Lås in henne« ingenting som presidenten hade specifika planer på att uträtta, men själva det grandiosa i dem flätade ett band mellan honom och hans åhörare.

Nästa metod är magiskt tänkande, det vill säga förenklade orsakssamband, och rena motsägelser. I valkampanjen lovade presidenten att sänka skatten för alla, betala statsskulden och öka anslagen till både socialtjänst och försvar. Dessa löften motsäger varandra. Det är som om en lantbrukare skulle ta ett ägg från hönshuset, koka det och servera sin fru. Sedan gör han äggröra av det och ger barnen och till sist lämnar han tillbaka det till hönan i orört skick och ser på när kycklingen hackar sig ur skalet.

Den som accepterar osanning av detta radikala slag måste kasta allt förnuft över bord. Klemperers beskrivningar av hur han förlorade vänner i Tyskland 1933 över frågan om magiskt tänkande klingar skrämmande sant i dag. Någon som hade varit hans elev envisades med att han skulle »låta känslorna ta överhanden, och ni måste hela tiden koncentrera er på Führerns storhet och inte på den vantrivsel ni känner just nu«. Tolv år senare, efter alla grymheterna och i slutet av ett krig som Tyskland helt klart hade förlorat, fick Klemperer höra av en amputerad soldat att Hitler »ännu aldrig har ljugit. Jag tror på Hitler.«

Den sista metoden är malplacerad tro. I den ingår sådana självförgudande anspråk som presidenten reste när han sade att »jag är den ende som klarar det« eller »jag är er röst«. När tron stiger ner från himlen till jorden på detta sätt blir det ingen plats över för de små sanningarna som vårt eget omdöme och våra egna erfarenheter lär oss. Det som förfärade Klemperer var att denna förvandling föreföll permanent. När sanningen väl hade fått orakelkaraktär och inte vilade på fakta spelade bevismaterial ingen roll. »Att förstå är meningslöst, man måste tro. Jag tror på Führern.« Det var vad en arbetare sade till Klemperer vid krigsslutet.

Timothy Snyder
Professor i historia vid Yale Uninersity
Med tillstånd från Albert Bonniers förlag, översättaren och författaren själv.

ANMÄLAN TILL SOMMARENS KONFIRMATIONSLÄGER ÖPPEN

Humanisterna arrangerar sommarläger för ungdomar i 15-årsåldern. Tanken med humanistisk konfirmation är att ungdomar får diskutera livets stora frågor i en öppen miljö. Under 2021 kommer tre läger genomföras. Vi kommer att hålla till på Valla folkhögskola i Linköping. Datum:

- 28 juni - 4 juli
- 5 - 11 juli
- 19 - 25 juli

Mer information om vad en humanistisk konfirmation innebär finns på vår hemsida. När ni anmäler era ungdomar får ni betala en bokningsavgift på 500 kronor, vilket också är en delbetalning av lägeravgiften. Kostnaden för lägret är 6500 kr. Länk till anmälningsformulär: https://member.myclub.se/public/forms/7975/ImzNZiPWbM/
Man behöver inte se sig som sekulärhumanist för att delta på våra läger. De är öppna för alla. Sprid gärna denna information till vänner och bekanta med ungdomar i rätt ålder.

Hoppas vi får träffa din tonåring!
Vänlig hälsning

Malin Jiborn
Humanisternas konfakoordinator

LOKAL KONFIRMATION UPPSKJUTEN

Humanisterna Väst har skjutit upp den fulltecknade lokala konfirmationen från mars till augusti. Smittläget i pandemin anses vara för stort under våren och vi tar inga risker. Några konfirmander har valt att i stället gå något av sommarlägren. Så till höstens lokala kurs i Göteborg finns nu fyra platser lediga. Maila konfagoteborg@humanisterna.se vid intresse, eller gör intressean-mälan genom hemsidan.

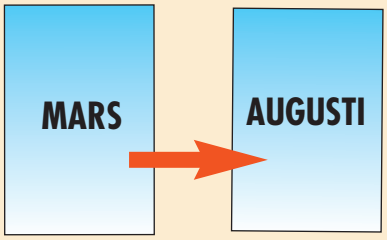

HUMANISTISK MEDMÄNNISKA

Provperioden för Humanisterna nya verksamhet Humanistisk medmänniska pågår fortfarande. Dit kan du som medlem eller dina anhöriga ringa om ni känner er ensam eller bara behöver prata med någon. Ring 010 551 55 90 för att tala med en humanist. Linjen är öppen klockan 19-21 onsdag till söndag varje vecka.

NY KOORDINATÖR FÖR HUMANISTISK KONFIRMATION

Intertvju med Malin Jiborn

Malin Jiborn har tagit över från Johanna Lundgren som koordinator för den humanistiska konrmationen. Förbundsstyrelsen vill passa på att tacka Johanna för hennes jobb och välkomna Malin i hennes nya roll! Anna Bergström från förbundsstyrelsen var handledare på det läger som Malin deltog på för många år sedan och får nu chans att arbeta ihop med henne i planerandet av sommarens läger som vi fortsatt hoppas på att få anordna. Anna passade under veckans möte på att fråga Malin lite kring hur hon tänker om konfan.

Du konfirmerade dig själv genom Humanisterna - hur kom det sig?
Det gjorde jag. En vän till familjen som är ett par år äldre än mig hade konfirmerat sig humanistiskt och rekommenderade det. Mina föräldrar visste direkt att detta skulle vara något för mig och de hade såklart helt rätt!

Vad är ditt starkaste minne från ditt läger?
Jag har så många starka och fina minnen från mitt läger. Några av mina närmsta vänner träffade jag där. Men framförallt bidrog veckan till att jag växte som person. Jag fick ta plats jag inte tidigare gjort i skolan, träffa människor som fick mig att känna mig delaktig och viktig, träffa vuxna som utmanade mitt tänkande utan att döma och jag fick

testa att vara en person med tankar och åsikter som jag inte riktigt vågat vara innan. Jag kom tillbaka med ett självförtroende och en nyfikenhet som inte har försvunnit. Och vänner för livet.

Hur kom det sig att du ville bli handledare och i ett senare skede också koordinator?
Humanistisk konfirmation har varit en konstant glädjefaktor för mig i mitt liv. När jag blev tillfrågad av mina gamla handledare när jag fyllt arton om att själv vara handledare kunde jag inte tacka nej. Jag har alltid älskat att jobba med människor och jag hade tydliga minnen av hur viktig just det här lägret var. Att jobba som handledare har fortsatt att inspirera mig, utmana mig och förse mig med fantastiska personer och upplevelser, år efter år. Det är ett sant nöje att få kunna växa med konfan och att vara koordinator.

Vad utmärker ett bra läger?
Att alla som varit med anländer hem utmattade på ett sådant sätt som man bara blir när man inte kunnat hjälpa att ha pratat, lyssnat, tänkt, varit nervös men sen haft roligt non stop i sju dagar. Nöjda och stolta över alla nya erfarenheter och egenskaper de hunnit samla på sig under bara en vecka. På något sätt växer alla alltid, vissa mer än andra, på våra läger, även vi handledare och det är otroligt att uppleva.

Varför borde fler medlemmar vilja vara handledare?
I mina ögon borde alla vilja vara handledare. Att vara med och hjälpa ungdomar växa, tänka fritt och ifrågasätta är något värt att delta i. Jag skulle vilja påstå att just ni besitter både kunskaper och verktyg som är bra för vår Humanistiska konfirmation, varför inte dela med er? Ni kommer inte ångra er!

Vad gör du när du inte planerar för sommarens läger?
Jag med och har startat upp en ny lunchrestaurang i Stockholm och pluggar biologi och kosmologi på halvfart på Stockholms Universitet.

HumanistHjälpens Jul- och Nyårsinsamling:

Ni skänkte 162 000 kronor, stort TACK!

Av Sven-Olof Andersson

Från omvärlden kommer många stora Tack till er Donatorer i HumanistHjälpen. Det uppsatta målet på 250 000 kronor var högt satt. Vi nådde inte ända fram. Men tillräckligt nära för att kunna avhjälpa många kritiska tillstånd.

Under december kunde vi fördela 188 000 kronor till våra olika hjälpmål. Tack alla trogna månadsgivare som ökade på summan! Era kontinuerliga insatser ger beräkningsbar hjälp året om. In på det nya året har vi dessutom kunnat fördela 80 000 kronor ytterligare, bland annat efter en stor donation från en trogen medlem och givare, stort tack!

Tillsammans har ni alla förbättrat villkoren för exkluderade mammor med barn i Marocko och för skolbarn med mördade fäder i Uganda. Kvar finns ändå levnadsvillkor så låga att de är svåra att föreställa sig i vår ombonade värld. Pandemin har drabbat de redan utsatta extra hårt. Vi hoppas kunna förmedla en rekordstor hjälp under 2021!

Några tacksamma röster från hjälpmålen:

-Oum El Banines kvinnor och barn, styrelse och personal, tackar varmt för ert trogna stöd och stora ekonomiska hjälp! Mme Jamila Ait blal, ordförande.

-Ahddane med mammor, barn och personal, tackar för all hjälp ni bidrar med till ensamstående kvinnor och barn i Marocko! Mme Mahjouba Edbouche, grundare Ahddane och Oum El Banine.

-Tarouanou tackar alla donatorer för hjälpen vi fått till barnen. Det har ekonomiskt varit ett särskilt svårt corona-år. Lyckligtvis fanns då era donationer! Saida Boujben, ordförande.

-Katumba-skolan tackar för donatorernas hjälp under detta år av stor osäkerhet. Barn, föräldrar och lärare har tröstats och uppmuntrats av er generositet och stöd! Irumba Juma, rektor.

-VHEK riktar vårt innerliga tack och uppskattning för de gåvor ni donatorer bidragit med i kampen mot hedersförtryck och diskriminering. De har verkligen underlättat i vårt arbete! Amineh Kakabaveh, grundare Varken Hora Eller Kuvad

-GAPF skickar tusen stora tack till alla donatorer och hela styrelsen för ert generösa och viktiga stöd till GAPFs verksamhet! Sara Muhammad, grundare Glöm Aldrig Pela och Fadime.

Du kan stödja genom Swish 90 02 791, Plusgiro 90 02 79-1, Bankgiro 9002-791 eller vår hemsida https://www.humanisthjalpen.se/ Maila om du vill ha Gåvobevis att ge bort: kansli@humanisthjalpen.se Möt oss också på Facebook!

HumanistHjälpen använder inga pengar till löner, hyror eller liknande. Allt arbete utförs ideellt. Vi vill skicka varenda krona!

Sven-Olof Andersson

-Ahddane med mammor, barn och personal, tackar för all hjälp under 2020! Hälsar Mme Mahjouba Edbouche, grundare Ahddane och Oum El Banine. Här med nyfödda tvillingar och glada barn på Ahddane.

KALENDARIUM

STOCKHOLM

28 mars: ÅRSMÖTE 11.00
Plats meddelas senare
30 mars: Humanistpub 18.00 Online

VÄST

Vital demokrati

- Gudrun Schyman (fd partiledare för Feministiskt initiativ och Vänsterpartiet), **3 mars** 2021, kl. 18.30
- Philip Botström (ordförande SSU), **31 mars**, kl. 18.30
- Emma Frans (vetenskapsskribent och demokratiambassadör), **14 april**, kl. 18.30
- Staffan Dopping (journalist/kommunikatör), **28 april**, kl. 18.30
- Åsa Wikforss (filosof och ledamot Svenska akademien), **5 maj**, kl. 18.30

OBS! Humanisterna Väst har skjutit upp de fulltecknade lokala konfirmationen från mars till augusti. Se mer på sidan38!

ÖSTERGÖTLAND

I Östergötland valde vi ny styrelse i februari. Vi kommer att börja med aktiviteter andra tisdagen i varje månad och hälsar nya och gamla medlemmar välkomna!
9 mars: EXTRA ÅRSMÖTE (på Zoom) 19.00.

1. Möt nya styrelsen. Vi är bra! Och sjukt trevliga.
2. Rösta in fler medlemmar i styrelsen.
3. Klubba igenom några punkter vi har kvar från årsmötet
4. Pimpa årets verksamhetsplan med käcka idéer (eller applådera den som den är).

13 april: MINI-KONFERENS (på Zoom) 17.30
Vi samlar lokala förmågor och lär oss något nytt tillsammans.
Välj en personlig Zoombakgrund och kom och deltag!
Mer information kommer i nästa nyhetsbrev.

11 maj: GRILLA, GÅ och GRUBBLA med HUM-ÖST (LAJV!) 17.00

Håll din kontaktuppgifter uppdaterade

Det är viktigt att vi som medlemmar ser till att våra kontaktuppgifter i Humanisternas medlemsregister är uppdaterade. Inte minst för att du ska få medlemstidningen skickad till dig. Meddela därför om du flyttat, bytt e-postadress eller telefonnummer. Detta kan göras på två olika sätt.

1. Kontakta kansliet på telefon 070-429 77 36 eller e-post: kansli@humanisterna.se

2. Logga in på webbsidan accounts.myclub.se. För att logga in eller skapa konto måste du använda den e-postadress som du tidigare angett till Humanisterna.

Humanisternas kansli

The pen is a dangerous weapon - Humanists as hazards

Artikeln är skriven av Nuri Jahanara, gästkrönikör 2021

A writer has died in a Bangladeshi jail. Mushtaq Ahmed died after 9 months in prison. Cartoonist Kishore and writer Mushtaq were

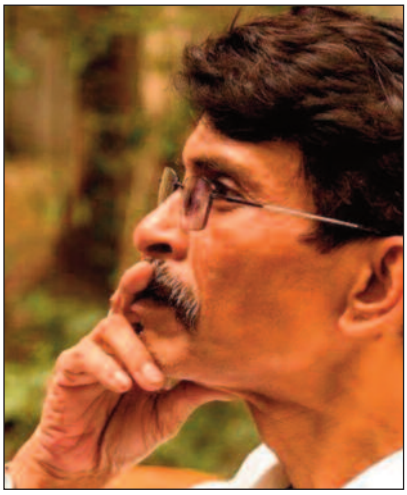

brought from jail to court for a hearing in the end of February. There was no bail. Three days later Mushtaq was pronounced dead. His friend the cartoonist Ahmed Kabir Kishore was later released against bail with a ripped ear canal and an infected leg due to torture. Mushtaq was arrested for criticizing the shortage of personal protective equipment for health professionals and sharing Kishore's cartoon.

I have shared the cartoon caption for what they were arrested. It has a two-line rhyme saying:
He knows the formula of how to eat a bank.

I feel deeply sad. I mourn for my people who call themselves Muslims and let their selves to fall from the standard of humanity, by maintaining silence against these killings. Writing has been criminalized in Bangladesh by state and religious parties as well as groups. You cannot write a line comparing the number of mosques and the number of schools. This will lead to your imprisonment and possibly death. Mushtaq's death is an example of extreme abuse of Bangladesh's Di gital Security Act 2018 (DSA).

He knows the formula of how to eat a bank" refererar till Sharafat, ordföranden i The Farmers Bank.

This is an example of how easily human rights abuse, and anarchism in the name of religious sentiment, can be committed. But because it is preached as religious sentiment, nobody questions such a crime. Mushtaq's death is an instance of extreme abuse of people's vote for democracy; of abuse of state power against common citizens. Mushtaq died without any treatment after 9 months of sufferings in jail. His crime was that he used to write words.

The anarchism of extreme religiosity, whether it's being committed by an individual or a state actor, is a violation of human rights. This type of rights violation must be brought to justice.

Human life and critical thinking have been the essence of humanity, that made this civilization go forward. It has great values to carry on forward. It has the meanest histories for us to remember and repent. But humanity's search for light and the greater good never stopped.

Politics of religion is a deep dark ditch into which my nation is being lead to fall, by our leaders- among who, Sheikh Hasina and her men are the latest. The ruling party puts writers in jail where they die. The

Ditt STÖD behövs!

Mot hedersförtryck
För mänskliga rättigheter

DITT STÖD GÅR TILL

Marocko: Hedersutsatta mödrar och barn.
Oum El Banine och Ahddane, kvinnohus och daghem, samt barnhemmet Tarouanou.

Uganda: Sekulär-humanistisk skola, stöd till HBTQ-nätverk.
Katumba Parents Humanist Nursery & Primary School samt Sexual Minorities Uganda

Sverige: Hedersutsatta ungdomar.
Bland annat till GAPF (Glöm Aldrig Pela och Fadime) och VHEK (Varken Hora Eller Kuvad).

Hela världen: Akut hjälp och opinionsbildning.
Bland annat efter upprop från International Humanist and Ethical Union (IHEU).

HumanistHjälpen började som en medlemsinsamling inom Humanisterna, omvärlden räknar med vårt stöd!

90 KONTO SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

PlusGiro 90 02 79-1
Bankgiro 900-2791

swish 90 02 791

DONERA DITT STÖD • BLI MÅNADSGIVARE • SPRID KUNSKAP
Ge ett Gåvobevis - Värmer dig, mottagaren och nödlidande

HumanistHjälpen
Humanist Aid Sweden

www.humanisthjalpen.se
kansli@humanisthjalpen.se

extreme religious group Jamat e Islam's members tortured and slaughtered writers and artists, journalists and activists in 1971 and continues till this date. The Nationalist Party united with this genocide criminal party wanted to have their share of politics by going against people and killing the lefts as well as opposition Leaguers.

Strange that despite their path and opinion hardly could match each other, all of them have exhibited common reasons to justify their crime against their own people, and they do it in the name of religion. Our parties and leaders failed us so much. The name of the crime is religion. The name of the game is Islam.

Today when I look back and see 1971, the bloodshed, the postwar trauma, and extreme poverty, the extreme oppression of religion, I feel like crying. Our brothers and sisters, mothers, and fathers gave their lives for the freedom of fellow human beings, of their nation, not for this. NO!

Nuri Jahanara

Nuri Jahanara är vår nya gästkrönikör, 2021.
Hon har varit ICORN's Fristadsstipendiat i Linköping som förföljd humanistisk skribent från Bangladesh och kommer att rapportera om humanister som uppfattas som ett hot av regeringar och religiösa ledare runt om i världen.

Posttidning B
Humanisterna
c/o Ulf Gustafsson
Älggräsvägen 17
146 50 Tullinge

Sans

»Det är viktigt att kunna vara civiliserat oense och bejaka den fria tanken i det offentliga rummets ständigt pågående samtal. Här ska Sans spela en central roll och fortsätta att stimulera och utmana till vidgade horisonter, till eftertanke och debatt!«

CHRISTER STURMARK, CHEFREDAKTÖR SANS

Sans är ett magasin som verkar i gränslandet mellan filosofi, idédebatt, kultur och vetenskap. I fyra årliga nummer ges vår tids främsta tänkare utrymme att analysera och diskutera viktiga samhällsfrågor på djupet – i upplysningens anda. Magasinet är en del av det populärvetenskapliga förlaget Fri Tanke. För mer information: **www.fritanke.se/sans**

Som medlem i Humanisterna kan du prova på två nummer av *Sans* för endast 98 kr (pris i butik: 190 kr). Gå till **sansmagasin.prenservice.se** och använd koden: **Humanisterna**

fri tanke